

3 2
ცისვარი.

1871

ანრილი

წელიწადი მეთხუთმეტე.

წოდებათსსულებათა:

- I. — რედაქციისაგან.
- II. — იერუსალიმისკენ მოგზაურობა.
- III. — ქალსუდ. (ლექსი.) — ჩემს მცნობს. კნ. კპტ.
• ერის-თავის ლექსებიოგან.
- IV. — ლუკიანუ. (მოთხრობა.)
- V. — ასანა ლუკის თავს გადასავალი.

ტფილისს.

მარტიუზიანის ტიპოგრაფიაში.

რელაქციის აგან.

რელაქციაში მივიღეთ მესხეთითგან, სამცხე-საანთ-ბაგოს მღუდელთ-მთავართ ღ მწეესთ დებულება ძველს დროს, ერთის იქაურის მცხოვრებლისაგან, რომელიცა ოდესმე ეოფილან იმისნი მამა-პაპანი ქართუჭლნი, რომლისა გვარი არის ვახანაძე ღ, რომელიცა ახლა გამაჭ-მადიანებულია. ეს არის ჯუსუტა-ეფენდი, მცოდნე კარგად ქართულის ენისა ღ მწიგნობრობისა; კაცი მოხუცი, თითქმის ოთხმოც წელიწადს გადაცილებული. როგორც მკითხველი იმის საკელის წოდებითგანა სცნობს, ის არის ეფენდად სეროფისში, ესე იგი მოლლების უფროსი. იმას გამოუგზავნია ეს ძველი დებულება, შემდგომს წიგნთან: (ეს არის სამწესარო, არა სჩანს ამ დებულებითგან, წელიწადი, თუ როდის ეოფილა.)

„ბატონო წიგნთ მბეჭდველო, ვისაც კი ვიცნობ აქა, ეველას ამასა ვთხოვ, თუ ვისმე რამ ძველი კელნაწერი ქართული წიგნები აქუს, მე გამომიგზავნონ; ეს მწადიან თქუჭნთუს, რომ ეგების დაიბეჭდოს ღ არ დაიკარგოს. ბევრს ალავს მინახავს ძველი წიგნები ბეგების ოჯახებში, მაგრამ ძალაძენ, რადგანც მისჩანთ

რადაც ძვირფას საუნჯეთ. ახლა ეს არის მივიღე ერთის აჭარაში მცხოვრებლისაგან ეს ძველი კელთნაწერი ჭ სწრაფად გიგზავნი. უკეთუ გამოადგება თქუძნს წიგნთ-საბეჭდავს, ინებეთ დაბეჭვდა. უკეთუ, მოვიხელთე კიდევ ამ კვარი რამ, მაშინათვე სწრაფად მოგართმევ.“

სამცხე-საათაბაგოს მღუღელთ მთავარნი ჭ მწუემსნი ესენი არიან:

აწვეურული გვირგვინი ბოსონიანი არს. ამისი სამწესო ვეიბის კორტნეთის შუა რომ წეარო სდის, ამას ზეით ზეობა ჭ სადგური, სულ აწვეურია. დიასამიძის სახლი ახალციხეს არის ჭ ახალციხის წეალის გაღმართი გურიის წარდგომამდისა.

გუმურდოელის სამწესო, ზერთვის ზეით, სულ ჯავახეთის ზევაძინ, ერთი სამღუღელმთავროა.

ამხანელის სამწესო, გურიი შოთას აქეთ, სულ თორთომი ტაოზ ქვემოთი, არტანუჯს თავი საკრულავი ჭქვიან. იმას აქეთი გაღმით ორჯოხის მთას აქეთი, სულ საკაუკასიძოა, ის ზირ-ტრანპიზონის მთას გარდმოღმა.

ახიელის სამწესო სამ წეალს აქეთი, ხანცხას ჭ ოპიზას შუა, დახატულა რომ არის, იმისი ქვემოთი ნიგლის ზევი, გაღმა ჭ გამოღმართი, გონიის სამხდვრამდინ.

მტაბეუარის სამწესო, დახატულას შეღათი, ანაკეროს აქეთ, სულ შავშეთი, მიჭისიანი, ბატონი კათოლიკოსი იმ ქუჩენის ეპისკოპოსია, თავიცი იმ მხარისა ის არის. აჭარა, დანდალოთ შეითი ამასა აქუს ღ დანდალეთს ქვემოთი აჭარა, ქუთათლის სამწესო არის.

წუწუწუაბელის სამწესო, ხურძის სასლი, ბოცოთ ხევი, ხერთვის ქვეით, სულ იმისია.

წუწუწუელის სამწესო, სევითი ღ იმას შეით ზატა-კაციო, კოდის სამსღვრამდინ მტკვრის სათავის აქეთი, არტანისაა.

ერუშელის სამწესო, ტოლაშოს შეით სულ არტა-ნა კოდის სამსღვრამდინ.

ვალაშკელტერის სამწესო ვაზუვან შეითი, ვალშევის აქეთ ხინუსი ღ დუფაბონის აქეთი.

ანელის სამწესო, სულ ზარიშტიანი ღ შირვოანი ღ მალას ბერეთი.

კარელის სამწესო, ხულა, კორი ღ კოლისა, ოლ-თისის სამსღვრის გარდმოღმა კრევიანი ღ კალშევანი.

ბანელის სამწესო. ბანი, ტაოსკარი, ფანასკერტი, ზარიზის ხეობა, ოლთისი ღ ნამუცვანი.

დაშნელის სამწესო. კოლა ღ სორტევანი ვარსსალ-შედ მიღვამდინ.

ამა ეპისკოპოსთა მაკურთხებელი ღ უფროსი საქარ-თუჭლოსი ღ აფსაშეთის კათალიკოსია. ამათ კვლად არის ესე უოველი. —

იერუსალიმისაკენ მოგზაურობა.

(შემდეგი.)

XVI.

საკვირველი ეს არის, იერუსალიმს ისე საღმრთო გრძნობაში ვერ მოუყვანივარ, როგორც საღმრთო გრძნობაში ღ ალტაცებაში მომიყვანა ნასარეთმა. როგორც შეჭყერის წმინდას ქალაქსა, ნაცვლად სიმპეიდისა, სიწუნარისა ღ მოწეენისა, მე ვნახე ჩემს გარშემო საძინელი ხმიანობა ღ წუთის-სოფლიური ზრუნვა. დრო იყო გასაფხულისა, აღდგომა გვიანლოვდებოდა ღ მლოცველნი ათასობით მოდიოდნენ ეველა ქუჩენებითგან, იმათი მოსულა ქალაქს უფრო ხმიანობას უმატებდა.

ყოველს წელიწადს იერუსალიმში მოდიან სალოცავად უფრო მეტი ნაწილი ბერძნები ღ ურბები. როდესაც მოახლოვდება აღდგომა, ორი სამის კვირის წინად, დაიწყობენ მოსულასა. მომეტებულნი ნაწილნი მოდიან ეკვიპტითგან, სირიითგან, სომხეთითგან, პატარა აზიითგან, კოსტანტინოპოლითგან, რუმელიითგან ღ

მრთელის რუსეთითგან. უველას მოაქვს თან საქონელი სავაჭროთ, არა მოგებისათჳს, არამედ დასაფარავად გზის ხარჯისა. დედაკაცები უფრო მომეტებულნი არიან მლოცვაუბში, ვიდრე მამაკაცები, რომელთაცა თან მოჰყავთ თავიანთი წვრილი ემაწვილები.

ეს ხალხი მოდის ზღვით ზე გამოდის იაფას ნავთსადგურში. რამდენიმე სასლობანი ერთად იკრიბებიან ზე იჭკრენ კემსა, ბერძნებისასა. დიდხანს დადიან გზასუდ, რადგანც დამაპროკოლებელი მიხეხები ბევრს ალაგსა ხედებათ, ამისათჳს რომ ოსმალეთის ქვეშევრდომნი, ცდილობენ, სადაც მოახელონ ქრისტიანი მოგზაური, გაუვლიფონ რაც კი შეიძლება. ამ გვარს მოგზაურობას დიდი უბედურობა ზღვეს თანა. მე ვნახე ერთხელ ზღვის ნაპირს, როდესაც კემითგან გამოსსეს ნაპირს მლოცველნი ქრისტიანები, რომელნიცა იერუსალიმში მიდიოდნენ ჩემსავით, ზე რომელნიცა ეჩქარებოდნენ, აღდგომას იქ დავესწროთო, ზე იმათმა ნასვამ ტირილი მომკვარა. ავით მეოფები, დაღვრემილები, დამტვრეულ დაჩხილები დაღალულობისაგან, გაუვითლებულები. სხანდა რომ გზასუდ დიდი ტანჯვა მიეღოთ. როდესაც მშვიდობით გამოვიდნენ ეს საცოდავები, დაიხოქეს ზე დაიწვეს კალობით ლოცვა ზე ჰირჯვარის წერა.

როდესაც გამოდიან ზღვითგან იაფას ნავთსადგურში მლოცვაუბი, აქ იჭკრენ აქლემებსა ქირით, ან ჯორსა, ან ვირსა ზე ან კიდევ ცხენს ზე ამ სახით მიდიან წმინდას იერუსალიმის ქალაქში. ქრისტეს საფლავ-

ვის ეკლესიის კალაფანში, დიდს შეიღანსუდ, რომ კა-
 იროთ ჭ ნახოთ, სწორეთ ბაზარი გვკონებათ, ან იარ-
 მუკა. მლოცვაგებიც აწუბენ აქ სავაჭრო საქონელსა ჭ
 ალაგობრივ ვაჭრებიც თავიანთსას, არის ერთი დიდი
 ალებ მიცემობა, უაუანი, სმიანობა, მისვლა-მოსვლა ჭ
 როგორც ზღვის ტალღა ისე მიდის ჭ მოდის ეს იმ-
 ოდენა სსუა ჭ სსუა სარწმუნოების ხალხი. მრთული
 ეგროზა მომივლია ჭ არსად არ მინახავს ასეთი განა-
 დებული ვაჭრობა, როგორც ვნახე ქრისტეს საფლავის
 ეკლესიის წინ.

როდესაც შეველი ეკლესიაში, ვნახე ჭდევა ხალხი-
 ს, ეს უნდა მოგახსენოთ, რომ ეკლესია ძრიელ დი-
 დია. აქ ივენენ ბერძნები, რომაელები, სომხები. მღუდლე-
 ბი ეველა თავის სარწმუნოების წეს აღსრულებდა, სსუა
 ჭ სსუა ალაგს, ზოგი გამოდიოდა, ზოგნი შედიოდნენ,
 ზოგნი ერთის კუთხითგან მეორისაკენ მიდიოდნენ, ზო-
 გნი იცინოდნენ, ზოგნი ღაპარაკობდნენ. რასაკვრულია
 ლოცულობდნენ კიდევ ქრისტეს საფლავსა ჭ შესაწი-
 რავიც მიჰქონდათ.

ჩემი დიმიტრი, რომელიცა იყო მთარგმნელი, ევე-
 ლგან მატარებდა ჭ მაჩვენებდა სსუა ჭ სსუა სანახავე-
 ბსა. ის კიდევ ეოფილიყო იერუსალიმში ჭ მაძახადამე
 ეველა იცოდა. როდესაც ვილოცე ქრისტეს საფლავი,
 ახლა გამიყოლია ჭ დამატარა რაც რამ შესანიშნი იყო.

წმინდა საფლავი მდებარეობს ქალაქის საუკეთესო
 ნაწილში, სადაცა დგას ჩინებული დიდი ეკლესია, რომ-

შელსუდაც ზემოთ მოგახსენეთ. ეკკლესიის სანახაობა დიდებული არის; ის არის მოგრძო და ჩაუბრუნებელი მიწის მიწაში, შესავალი ცაღის მსრითგანა აქვს, ასე რომ შედისართ, რამდენიმე კიბე უნდა ჩასვიდეთ და მეტე ზირ და ზირ დაინახავთ შორს, სამსხვერპლოს, სადაცა ანთია მრავალთ უმრავლესი სამთლები, ეს ადგილი არის ეველასედ უწმინდესი მრთელს იერუსალიმის ქალაქში. როდესაც ნახავთ ამ წმინდასა ალაგსა, მაშინ მოისურვებთ გოლგოთას ნახვასაცა და ჰკითხავთ ვისმეს დაგიქირაონ ცხენი, რომ ეგები მინამ მზე ჩავიდოდეს ახვიდე გოლგოთასედ. ამ კითხვაში რომ სარ, უცვებ შეიტყობ, რომ გოლგოთა იქავე არის, ეკკლესიის მეორეს ეტაქაში.. მართლადაც, რა ახვალთ ცამეტის ფენის კიბეს, თუ არა ვცდები, დაგხედებთ ოქროთი გადაკრული ადგილი, სადაცა ამართული იყო ჯვარი მაცხოვრისა და მასთან ორის ავასაკისა. ეველა ეს გაგიკვირდებათ, მაგრამ რომ კარგათ გაფხსრიკოთ და გადაუკითხოთ საღმრთო წერილი ასე უნდა იუოს, ამისათვის რომ სადაცა ჯვარს აცვეს ქრისტე, იქავე ახლოს აკლდამაში დასაფლავეს, მაშასადამე ეს დიდი ეკკლესია ორივე ადგილსა ჰფარავს.

ქრისტეს საფლავის ეკკლესიაში კიდევ მრავალნი შესანიშნავნი ადგილები არიან. აქ ერთს სვეტთან რა მიაკრეს მაცხოვარი, როგორა სტანჯეს; იქ იმ ადგილს დაუდგამთ თავსედ ეკლის გვირგვინი.

იერუსალიმის ქალაქი აღშენებულია მთებში, რო-

მელსაცა შემოხვეული აქუს კარშემო ავრეთვე მთები, ოსმალეთის მთავრობის კელში რადგანც არის იერუსალიმი, ამისათვის იმას სმაცა აქუს. როდესაც სსუა ზ სსუა ქრისტიანთ სარწმუნოების სამღუდლოთ მოუვათ ერთმანერთი უთანხმოება, მაშინათვე თათრები გამოერევიან ამათ სადმართო საქმეში ზ ესენი უწუვეტენ ამ საქმეს; აქ რასაკვრველია უანგარებოთ არ იქნება საქმე კათავებული, თუ ერთ-ერთმა მხარემ ფული არა მისცარა. ბევრჯელ მოხდება სოლმე, რომ ორნივე მხარენი აძლევენ. ეს დიდად სათაკილოა ჩუენ ქრისტიანეთათვის, მაგრამ ვინ არის ჰატრონი! რაც რამ შესაწირავი შემოდის იერუსალიმში, იქაც თათრების მთავრობას წილი აქუს ზ ამისათვის ჰეავს კაცები, რასაკვრველია თათრებთავანი, დადგენილი, რომელნიცა თვალურს ადვენებენ შემოსავალსა ზ ანგარიშობენ. იერუსალიმში ბერძნებს ჰირველი ადგილი უჭირავთ; ფრანგები ამასედ ჯავრით იხოცებიან ზ იკონებენ იმ დღეს, როდესაც უპირველესობა თითონა ჰქონდათ, ჰირველი ნახოლეონის დროსა.

აღდგომის შემდგომს, მლოცვავები მიდიან სსუა წმინდა ალაგების თავეანის საცემად, რომელნიცა არიან იერუსალიმის ასლოს; მაგალითად: იოანე ნათლიმცეშელის უდაბნოში, ბეთლეემში ზ უმეტესად მდინარე იორდანესედ, რა არის იბანონ შივ. მოგსაურების ჰირველი განსრახვა ეს არის, მლოცველთათვის, ეველს მლოცველი, მამაკაცები, დედაკაცები ზ ემაწვილები, ჰერან-

გებით ჩადიან იორდანის მდინარეში, როდესაც ამოდინან, ამ ჰერანგებს ინახაძენ ღ სიკუდილის დროს, რა აცმევენ, ამითი იმარხებიან. —

შე უუურებდი იერუსალიმში მცხოვრებთ ებრაელთა, ჩუტნი მსხნელის მტანჯველთ წარმამადგენელთ; ძრიელ მსურდა შექეტეო, თუ ახლანდელნი ეს ებრაელნი როგორ უუურებდნენ ამ საღმრთო სასარების სიტყვებს, ბოლოს შევიტეე ღ მეტად მიამა, რომ დამტკიცდა სასარების სიტყვები. ერთი ებრაელი ქრისტეს საწმუნოთ მოქმედებას არა უარს ჰყოფდა, მაგრამ ამ სასწაულს მიასწაგებდა, ღრმად მაგიის ცოდნასა. რასაკუვრველია ამ გვარი სიტყვის გაგონება ვეროპიელისათვის, არაფერია, ამისათვის რომ მსწაულული ხალხი დიდი ხანია დარწმუნდა, რომ მაგია არის სიცრუე.

ბეთლემს მშუტნიერი სახასაობა აქუს. ისა მდებარეობს მადალს ჩინებულს გორაზედ. აქაური მღვმიე, წმინდა ალაგი, მიცემული აქუსთ ფრანგებს, ბერძნებს ღ სომხებს. სამსხვერზლოს ქვეშ რომელსედაც ანთია გაუქრობელი კანდელი, არის ქვის ფიცარი, დაფარებული იმ წმინდა ალაგზედ, სადაცა იშვა იესო ქრისტე. იმის ახლოს არის იქვე გვერდზედ, ბაზა, სადაცა დასდეს ერმა იესო.

იქ ახლო-მასლოებში, არიან გამოქვაბულნი კლდეები მრავალს ალაგსა, სადაცა აეენებენ საქონელსა ახლაცა მწუემსები, შე ეს თითონ ვნახე.

უველგან აქ თათრები სდევნიან ქრისტიანებს, რო-

მლის მიხედვით დაღონებული ხალხია ზე მოწუენილი, თათრებში ჩვეულებათა აქუსთ, ქალებს დაკუტილში ინახამენ, მაგრამ ქრისტიანების ქალები კი ვეღვან შეგნდებიან, ამახედაც ძრეულ აწუსებენ თათრები ქრისტიანებსა. ბეთლეემს ამ შემთხვევაში საკვრეული საქმე დამართვია, იქ ადრე დიდ ძალი თათრები დგომილან ასე, რომ ქრისტიანები მეთედნიც არა ეოფილან, მაშასადამე ეს მომეტებულნი მცხოვრებნი ცოტა მცხოვრებთ ქრისტიანებს ძრეულ შეაწუსებდნენ; ამ ქრისტიანების ქალს სომ ვინა ნახამდა თვალითა, რადგანც თათრებში ეს აღკრძალული იყო. უცებ ამ ბეთლეემის თათრები მაჭმად აღის წინა-აღუდგნენ ზე არ უნდოდათ დამორჩილებიყვნენ, ამ საქმეში ქრისტიანები სრულებით არა რეულან; ეს რომ შეიტყო მაჭმად-აღიმ, გამოკვსავნა ჯარით აღი-ფაში, ზე რაც რამ თათრები იყვნენ ბეთლეემში, ემაწვილებიც კი, დედაკაცინ-კაცინად, სრულებით მუსრეს, ასე რომ მხოლოდ დარჩნენ ქრისტიანები. როდესაც ბეთლეემში მიველი, ქრისტიანებით იყო სავსე, ერთი არა ეოფილა მცხოვრები თათარი, ეს მეტად მესამოვნა;—იქაურმა უმანკო კანათხოვარ ქალებმა გამაკვირვეს! საკვირველი თვსება ჰქონიათ. როდესაც დინახამენ ქრისტიანს მკვარსა ზე ნახამენ რომ კეთილი კაცი არის ზე ბოროტება იმაში არა მოინაოვება რა, მოვლენ ზე შორი ასლოს კმაყოფილებით უეურებენ. როდესაც დარწმუნდებიან, რომ ამ მოკვსაურსედ ამათმა ნახვამ, ბოროტ-განსრასვით არ იმოქმედა, ზე როდესაც

დაწმუნდებიან, არის მშვიდობიანი ღმერთის გულია, მოვლენ ახლოს, დაუწეებენ ღაპარაკსა ბერძნულს ენაზედა, მოჭკიდებენ კვლასა ღმერთსა ნაღებსაც მოუტანენ, რა არის ასიამოვნონ როგორც ქრისტიანს მგზავრსა. — მაგრამ თუ მცირე რამ ბოროტება შენიშნეს მგზავრში, სრულებით გაიფანტებიან ღმერთისგან დაუწეებენ უურებასა. — აი რა კეთილშობილური თვისება სჭირთ ბეთლემის უმანკო ქალებსა!

XVII.

როდესაც მიველი მშენებლის კალილიას სანახავად, მზე ის-ის იყო ჩადიოდა, სახლები მოყომრალთ მოჩანდნენ ორ მთის შუა სეობაში, მხოლოდ ერთი შენობის გუმბათსა ადგა მზის შუქი როდესაც შევედი, ეს იყო მინარეთი. ზემოთ თავში მდებარეობდა სოფელი ნაზარეთი.

ლათინების მონასტერში, სადაცა იმ დამეს ჩამოვხდი, არის აღმენებული ფრანკების ეკლესია. მეორე დღით რომ გარეთ გამოველი, მშენებელი ვეაუილების სუნი მომხვდა ცხვირში, მე ვიუავი ნაზარეთში!

რამწავეს სიემაწვილეში გონებას მოველი ღმერთსულობდი საღმრთო ისტორიასა, იმავე წამითგან მსურდა ძრეულ წმინდა ალაგების ნახვა, უმეტესად ნაზარეთისა. როდესაც იქ ვიუავი, სიხარულისგან აღარა მე-

სმოდა რა. ერთი ბერი ლათინთ მონასტრისა, გამიძვრა წინ ღ წამიუვანა ღუთის-მშობლის ეკკლესიის სანახავადა. სამსხვერპლოში ერთო ათასობით სამთელი. როდესაც შეველი ეკკლესიაში, ჰბერი იყო კეთილ სურნელიანი ღ ჩუმი გული თითქოს რადასაც შესაროდა. მე დაუხიოქე სამსხვერპლოს წინ ღ ვემთხვიე ღუთის—მშობლის სატსა.

კეთილი ბერი, მინამ ვემთხვიოდი სატსა, არჩევდა ერთს ჩონჩსს გასაღებებსა, მეზე გამოძიუვანა ეკკლესიითვან ღ გვასუდ მელაპარაკებოდა, თუ როგორი სადილი დაგვსუდებოდა მონასტერში. უურს უკლებდი დიდის უურადლებით.

— როდესაც ჰალესტინითვან დაბრუნდები, შემოიარეთ ჩემთან, მეუბნებოდა ის კეთილი ბერი, — ღ მე დაგისუდრებ ოქროს ღვინოსა ღვიანის მთაში დაწურულსა. დაულიოთ ღ მოვიგონოთ წმინდა ალაგების კეთილნი მოსამსახურენი; რომელნიც ცოცხალნი არიან, დაულიოთ იმათი სადღეგრძელო.

— დიაღ, მიუკე მე, დაულიოთ სადღეგრძელო იმ კეთილის ჰალესტინის ბერებისა, რომელნიცა ასე შევიდრად ადგანან ქრისტეს სარწმუნოებასა ღ ასე ერთგულებით უვლიან წმინდა ალაგებსა.

მართლად ღ საკურვლად მტკიცედ არიან ჰალესტინის ბერები სარწმუნოებასუდ. მე რომ იერუსალიმში ვიყავი, ფრანცისკანების მონასტერში ჩამომსდარი, სადაცა ბინა მქონდა, ორმოცნი ბერნი იუვნენ. ესენი სულ ჯან მრ-

თელნი ჭ საღნი, მაგრამ წარმოიდგინეთ რა უბედურება ეწიათ! რამდენიმე დღეში ისე გაწუდნენ, რომ ორმოცთვან, მსოლოდ ღა დარჩნენ ცხრაძეტი, იმათ მონასტერში გაჩნდა ჭირი. როდესაც წამოველი იქითვან, სამის თვის შემდგომს გაჩნდა იქ ჭირი, ეს ბერები შეწუხდნენ, ისინი ხომ ვერ დაუტყვებდნენ ღმრთის სამსახურსა ჭ ეს რჩევა შეადგინეს, რომ მონასტერს არ მოშორებოდნენ. იერუსალიმში, რა გასძირდა ჭირი, კათოლიკენი მიმართავდნენ ღმერთსა, სთხოვდნენ გამოხსნასა ჭ ამის გამო მოუმატეს ლოცუქას. რა წირვა ლოცვის შემსრულებელი არა ჰქუანდათ, გაუკსაენეს კაცი ფრანცისკანის მონასტერის ბერებს აესრულებინათ ეს საღმრთო წესი ეოველ დღე. ამ ორმოც ბერთა დააწესეს თავიანთში რიკ რიკით ეოველ დღე თითო წასულიყო ქალაქში ჭ გადაესაღნა წირვა-ლოცვა. მეორე დღეს დილით რა ეს ბერი დაბრუნდებოდა ქალაქითვან მონასტერში, გაღაჟანის კარეთ სენაკში დარჩომილიყო, რომ ჭირი არ შეეტანა, მსოლოდ თავისი მოსვლა ეცნობებინა ამით, რომ დაერეკა ზარი, რომლის თოკი გავლებული იყო იმ სენაკამდინ განკებ ამისათვის, ჭ თუ ზარს ვერ დარეკავდა, რომ იმის სანაცვლოდ ახლა სსუა ბერი წასულიყო ქალაქში, ეს იმის ნიშანი იყო, რომ ჭირს ანუ მოეკლა, ან ავით მეოფს, მოსულს სენაკში, არა ჰქონდა ღონე დაეკრა ზარისათვის, ამასობაში ოც ჭ ერთი ბერი მოკუდა, ასე რომ დარჩნენ მსოლოდ ცხრაძეტი.

იერუსალიმის ბერების მეუფროსე არის ერთი, რომელსაცა ჰატევისა სცემენ მეუფროის ღირსებითა, იმასა აქუს სასახლე ჭ მოსამსახურენიც მრავალნი ახლავან. —

ქალს.

მარად გეტრფი მშუტნიერო შენის სილვის მომეც ნება,
ნაბერწვალთ მცირე გრძნობის ვის აქუს მსწრაფლ და გე-
მონება,
ნუღარ მადენ ცრემლის ღვართა განმიქარვე მჭუნვარება,
ადობრწეინდი მხისა სხივო მით განმინათლე გონება.

ესე ვედრება მისმინე ვითხოვ ამა მოწულებას,
ლალებრ მოწ ტუჩებსა ზედან ღირს მეავ სახგრძლივ
დაკონებას.

ესე ჭმუნვა მით მომისჲე ჩემს გულს გიბღვნი ზ გონებას,
ნეტარების ის მინუტი საუკუნოდ მომცემს შუებას.

მარქვი სატრფოვ ვისღამე არს გული შენი მიხი-
ღული,
რად არს გრძნობ ტრფობის ცეცხლით ვინც არს შენ-
თვს დაღაგული,
ისმინე ამას ოდენ გთხოვ ჩემი გკონდეს სიბრალული
ამით მეცა სიკუდილამდის ვიქმნა შენი შეწირული.

ლექსი.

ნუგეში ჩემის სიცოცხლის მიმეფარა საუჭარელი,
 ისარნი მის ღაწვთ დამწველნი, ჩემთჳს იქნა ცეცხლებრ
 მწველი,
 ნახნი მცხნი მიმორხევა მჭვრეტელთაგან საკვრველი,
 ორბებრ გული მასთან ჭფრინავს ვინც არს ესრეთ ჩემი
 მკვლელი.

სსჯანი ჰლანეტნი შენებრივ არ არიან ნათლიერი,
 ოდეს გისილაჳ განვერთები რა არს ესრეთ შეენიერი!
 ფიქრ მოცული ვაზრობ ამას ვენერა არს ზეციერი,
 ომიროსაც სჩაგრავ ამით ხარ ბუნებით მეცნიერი.

ნეტარ მას მინუტს ოდესცა შენ გამოერთოდი ვით
 მთვარე,
 ვითა ვარსკვლავნი სსჯა ღ სსჯა ქალნი კესვიენენ შენ
 გარე,
 ხანგრძლივ გიჭვრეტდი შემექმნა გული ტრფობითა მკსნე-
 ბარე,
 ბედმან მიმუსთლა განგშორდი აწ დღენი მქონან მე
 მწარე.

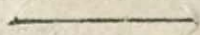
თვალთა ჩემთათჳს ხარ სატრფო სახილველად სასუ-
 რველი,
 ამა სოფელს შენს უკეთესს სსჯა სისარულს არას ველი,
 მასმინე შენი ტკბილი ხმა აღარ ვიქმნა ცრემლით სველი,
 არ გამიწერე, არ აღმიგზნო მწუსარების ცეცხლი მწვე-
 ლი!

იდიებრ სოფლის გამოსატყვის ფრთითა მფრინაო,
 იეაჲ კმა-უოფილ მაღალ-გრძნობით ისარე მმაო,
 ვის ძალუმს სოფლის ზ დიდ საგანთ ცხოზა საკმაო,
 მისთჳს წარსულთა დროთა გლოზა არის ამაო.

შენებრ ჭაბუკნი სსუანი ჯერეთ უცნობნი სოფლის,
 ვით მცირე ერმანი უმეცარნი უგრძნობნი ეოფლის,
 აზრობენ მხოლოდ დრონი შუების ძალიად განვლილს,
 ზ მსცოვანება შეექმნებათ მიზეზად სწავლის.

შენ მათ სრულიად განესხვაჲე გონიერებით,
 თჳთ ბუნებაძან აღკამაღლა ნიჭიერებით,
 მანჲე შეკმოსა საკურეულის შეენიერებით,
 გძართებს იძუებდე ესოდენის ბედნიერებით.

კნ. ეკატ. ერის-თავისა.

(შემდეგი.)

გავიწიე წინ ღ გავიქეცი. ბებური გადაიშლარტა. მკვი მივრბოდი. რომ ნახა ბებურმა ჩემი უკან დაბრუნება აღარ შეიძლება, მოჭევა უვირილს, არ იქა, ვირი გა-
 შექცაო ღ ლამაზ ტუვე ქალსა ჭსთხოვდა ეშველა. ის
 საწყალი ქალიც მაშინათვე გამოვარდა. სანახაობა ამ
 დროს, ჩინებული იყო. ვირი ფილოსოფოსი, რიტორი,
 გრამმატიკოსი ეოქებოდა ბებურს დედაკაცსა, რომელსა-
 ცა ეჭირა კუდი, მერე როგორ გადაიბარცა მიწაზედ!

ამ დროს სსრუ გამინდა თავში საცემი! როდესაც
 იმ მშუტნიერმა ქალმა ეს სცენა ნახა, ერთმა საიმედო
 ფიქრმა გაუელვა თავში. მოვარდა ჩემთან სირბილით,
 როგორც ელვა ღ ისეთის სისწრაფით შემომასტა ზურ-
 გზედ, რომ იმისმა სისწრაფემ გამაკვირვა. ოჭ, რა ბე-
 დნიერებად მივილე ესა! მერე ისიც რა, შემამაჯდა თუ
 არა, დამიწყო თავის ჰაწაწა ფეხებით გვერდებში ცემბ!
 ძრიელი საბერძნეთის დქერთანი დაკესმარნენ შენ მშუტ-
 ნიერო ქალო: არა, დუთის გულისათუს, რომელი ვი-
 რი იქნება, მართლად ისეთი ვირი, რომ შენისთანა
 მშუტნიერი ქმნილება ზურგზედ უჯდეს ღ არ გაიქცეს,
 თუნდა ჯანაბისაკენ! —

მივრბოდი ჭენებით გზაზედ. ცალკე ის ფიქრი, რომ
 გადაურჩი ჩემს მტანჯველებს ღ ცალკე ის ნეტარება,
 რომ იმისთანა ლამაზი ქალი ზურგზედ მიჯდა, მამხნე-

ვებდნენ ზ მიუზობდი კარკ რამ ცხენსუდ მომეტებით.
ბებური დედკაცი თვალთაც აღარ ჩანდა.

ლამაზი ქალი ღოცულობდა გსახედ ზ სთხოვდა
ღმერთებს ეშველათ, რომ მტრებს გადარჩომილიყო.
როდესაც დაასრულა ღოცუა მომიბრუნდა ახლა მე აღ-
ერსით ზ სხუა ზ სხუა აღთქმით: „აბა ჩემო კეთილო
ღმერთგულო ვირო, ჩქარა, ჩქარა რაც შეგეძლოს გას-
წიე.“ თან დაუვალებით მისომდა მშუტნიერს ბროლის
კელს კისერსუდ. „თუ რომ მიმიყვან მამა ჩემთან, თა-
ვის დღეში მუშაობას თვალთ ვუღარა ნახავ ზ ყოველ
დღე სამჯერ, მოგეცემა დარჩეული მშუტნიერი ქერი!“
ჩუტნი დასასვენებლად შევდქით ერთს ალაგს, სადა-
ცა გსა ორად იყოფოდა, რადგანც დავრწმუნდით რომ
შიში აღარაუვისგნით გუქონდა ზ სამშვიდობოს გაყვდით,
უცებ, სად იყო ზ სად არა, ის ჩუტნი წყეული ავაზა-
კები თავს კი წამოგვადგნენ.... გათენებული იყო ზ მა-
შინათვე ვიცანით, რასავუჯუღია, იმავე წამს დაგვიჭი-
რეს ზ შეგვაყენეს.

— ოჴო! ხედავ ეს ჩუტნი ლამაზი, როგორი ეშმაკი
ქალი უოფილა! უვიროდნენ ოთხივე კუთხივ ავაზაკები.
აგრე შორს, სად მიბძანდებოდი ჩუტნო მშუტნიერო?
მერე ისიც ამ დროს!.. გეტყობა არ გუშინიან მაცთუ-
რებისა!.. არა ლამაზო, მოდი აქა, ჩუტნი გიჩვენებთ
ცხასა....

ამას რომ ანობდნენ, თან დაიცინებოდნენ.
მაშინათვე უკან დამაბრუნეს. ამ უბედურებაში ყელ-

მეორეთ დამიბრუნა ფქის ტკივილი, ამისათვის, რომ მოვდიოდი, ვკოჭლობდი.

— ე! ე! ჩუწნო მტრედო, ანბობდნენ ისინი, რა მომდევდნენ უკან, — ეკ სად წავსვლია შენი სიუოჩადე? წელან ძალიან კარგად მირობდი, თითქოს ფრინავსო, ახლა, რა მოგელანდა!.. არა, რა მოგეჩვენა?.. ძლივს მიჩანხალე!...

ამ სიტუვასედ მომაუოლეს სასრე სასრესედ უანგარიშოთ. ეს ტანჯვა ჩემი იმ სიარულში, ბოლოს ამითი გათავდა, რომ ერთი ფქი დამამტვრიეს სრულებით.

როდესაც სახლს მივასლოვდით, ვნახეთ რომ ბუბერი დედაკაცი კლდისაკენ გადაკიდებული, კისერსედ თოკ მოჭირებული ეკიდა, იმან იცოდა რომ ტყვე ქალის გაპარვისათვის, ავასაკები ცუდად მოეკიდებოდნენ. ისევე ის ამჯობინა, ეელსედ თოკი მოეჭირა, გადაკიდებულიყო კლდისაკენ ზ დაესრჩო თავი. ამათ რომ ნახეს, ერთი კი გაიხარხარეს, მერე შეაჭრეს თოკი ზ გადავარდა ეს დედაკაცი იმ ფიალო კლდესედ.

რამწავს სახლში შევიდნენ ავასაკები, მაშინვე იმათი ზირველი საქმე ის იყო, რომ ლამაზი ტყვე თოკით მაგრა შეკრეს. როდესაც დარწმუნდნენ რომ ის ველარ გაიქცეოდა, დასდნენ ვანშამსედ ჰურის საჭმელად.

მანამ სადილს გაათავებდნენ, სულ იმ ლამაზ ქალსედ ლაპარაკობდნენ.

— რა უოთ ამ ქალს, რომელიცა გაგვექცა? ჰკითხა ერთმა.

— რა უნდა უქოთ, — მიუგო მეორემ, — გადაუხადოთ კლდეზედ ზე კაუქენოთ ბებრის კვალსა. ღირსია, ეს უმცხავსო! მოგვზარბ ვირი ზე... მართლსა სომ სსუა არა მოუზარავსრა.

— მაკას ვინა ჩივის, რომ არ დაგვეჭირა გსაზედ, წაფილოდა, ქუჭუნასს შეატეობინებდა, ერთ ღამეს დაგვეცემოდნენ ზე დაგვეჭერდნენ.

— მართალია!. აბა ერთი კარგათ ვიფიქროთ ძმებო, რომ დაგვეჭირეთ ამის სიტყვით, სომ თავეს დაგვაურე-ვინებდნენ.

— თქმა აღარ უნდა რომ აგრე კვისამდნენ. ამ წყე-ული გოგოს წყალობით....

— უეჭველია აგრე იქნებოდა. — ვვიროდნენ ერთის სმით ავასაკები, ბასუსისგან კასურებულები.

— გადაუხადოთ!

— სისხლით!

— ეგ ცოტაა!

— მოვკლათ!

— ათასჯერ რომ მოვკლათ, მაინც ცოტა მოუვათ!

მაშ რა უქოთ, მოდი კლდეზედ გადავიხსოთ!

— არა, არა, თუ ათასჯერ სიკუდილი არ შეიძლება, ისეთის ტანჯვით უნდა მოვკლათ, რომ ათას შე-ეთანასწორებოდეს!...

— ძალიან ტანჯვით!

— ისე რომ დიდხანს ვერ მოკუდეს!

— აბა როგორ?

—ოჰ, ეგ ძალიან კარგი იქნება! ძრიელ კარგი! ერთად დაიუვირეს ავაზაკებმა!. ეს კარგი მოგონებაა!

—ავრე, კათავდა საქმე. შეუდგეთ ჯერ ვირის საქმეს!

—რასაკვრველია უნდა შეუდგეთ. თუ არ დამით, დღისით სომ არ იქნება.

—არც ისე ღამე უნდა იუოს, განთიადის დროს, რომ უფრო მარჯვეთ გავატეაოთ.

—ძალიან კარგი, — მაშ ამაღამ სეირსა ვნახავთ!

ის წვეულები, ამ გვარ ბოროტ განსზრახვით, მსიარულებდნენ.

მე რაღას მეტყვი მკითხველო? მე მესმოდა ჩემსედ შედგენილი საშინელი განჩინება. მე მესმოდა ეს სისაძაგლე, გამოთქმული მოუსეშაფის ენით, რომელშიაც იყო აურაცხელი გრამმატიკის შეცდომა, თითქმის ეოფელს სიტყვაში. რა უნდა მექმნა? ჩემ მდგომარეობასედ ვვლარას ვიტყვი ამის მეტს, რომ მეტის შიშისაგან, ჭკუა დამეხნა, დავიკარგე... მაგრამ ამასთანავე ის უფრო მკლავდა, რომ უმანკო ქალს ეს უსაშინელესი სვედრი მოელოდა. დაესსენ მე მოკლებული ვეოფილიუაფი იმ ბუნდიერებას, რომლითაცა ტებებიან კაცები, დაესსენი რაც უნდა ექმნათ ჩემთჯს ზ იმ უბედურს საწუალს, რას ვე-მართლებოდი, რომ მე შევიქენ მიზეზი იმისთანა ტანჯვით სიკუდილის მიცემისა!.. ეს ფიქრი მამდიოდა ზ მრთელის ტანითა ვერთოდი; ვვიქდებოდი, ვიკარგებოდი, თაფი დამაფიწუდა.

რაც რამ დასჯა დაუწესეს იმ წვეულებმა, მაინც ცო-
ტათი მიანდათ.

— მოითმინეთ ძმებო. სთქუა ერთმა, — ისეთი რამ
მოვიგონე, რომ ცაკვიკვირდებათ!

— აბა რა?

— თქვი!

— ჩქარა!

— აი, რა: ჯერ ეს წვეული ვირი უნდა მოვკლათ,
უთუოდ უნდა მოვკლათ, ეგ წვეული რადაცა ნაირი რამ
არის. თითქოს ფილოსოფოსი არისო, ხან იმ დროს
დაიუროუინებს, როდესაც დრო არ არის; ხან განიერდება
იმ დროს გსახედ, როდესაც შიშს მოველით; ჭ ხან
უცებ დაკოჭლდება ხოლმე... როგორა გკონიათ, ამას
სულ ეშმაკობითა შერებს!.. იუნიტერსა ვუვიცაფ, რომ ამას
სულ ოსტატობით სჩადის!.. როდესაც სახრეებს მივაუო-
ლებთ ხოლმე, ჭ მაშინ ფებს გაიმართავს.

— ღირს ვირი, ამდენ ლაპარაკად! დავიჭიროთ ჭ
სულ ლუკმა ლუკმათ დავჭრათ, თუნდა ახლავე ამ საათში.

— არა. იცით რა ვქნათ. ვირი გავატევათ, ეს გო-
გო შიგ ტყავში შევასვიოთ ისე, რომ მარტო თავიდა
უხნდეს ჭ გადავხეხოთ კლდესედ, ან არა ჭ, დავაგდოთ
მინდორზედ სადმე.

— მერე?

— მერე ჭ მერე. მერე სიცხე დააჭერს, მერე დალ-
პება, მერე უვაფები შეშტამენ, ან მკელი.. ეს კარგი იქ-
ნება, ამისათვის რომ ძალე ვერ მოკვდება ჭ დიდხანს
იტანჯება.

როდესაც კანთიადმა მოატანა, სიკუდილის შიშმა ამიტანა, დამაწყებინა კანკალი & ველოდი საძინელის კანწინების აღსრულებას.

უცებ შემომესმა ფეხის ხმა. „გათუნდა, ვიფიქრე მე, ახლა კი მოდიან ბოროტ განსწრასვის შესასრულებლათა მეტქი.“ ჩამოუშვი როგორც სულით სნეულმა უურები. არ გაუვლია ნახევარ საათს, შეიქნა უაუანი, ჩოჩქოლი & გინება, უეურებ, — წარმოიდგინეთ ჩემი მდგომარეობა! სამოცამდინ შეიარაღებული კაცები შემოხვევიან ავაზაკების სახლსა. ერთმანერთის ხანჯლების ჯახაჯუსი, ვეირილი, კვნესა დაკოდილებისა ისმის ოთხკუთხე. უცებ, გამოვარდა სახლითგან, ერთი მადლობალი უმაწვილი კაცი, ჯან მრთელი, რომელსაცა ეჭირა კელში, ტევე ქალი.

ვიფიქრე. უთუოდ ეს ქალი, ახლა სხვა ჭირში ჩავარდა მეტქი, უცებ ეს კაცი ვხედავ, უძახის ქალს ნამდვილს სახელს; ვხედავ, ქალმა იცნო ეს ხმა, გაახილა სიხარულით თვალები & მოესვია.

ვერა რომელი ვირი, ვერა რომელი რიტორის ვნით, ვერ გამოსთქვამს იმ სიხარულს, რა სიხარულიც ვიგრძენი მე იმ დროსა. მეტის სიხარულისა & სიამოვნებისაგან, კინაღამ გულს შემეწუსდა.

მაშინათვე შევიტეე რაც ანბავი იყო. ის იყო საქრძო ამ ლამაზის ქალისა; ამ წეულ ავაზაკებს, ქორწილის ღამის წინათ, მოეტაცნათ ეს ქალი. კარგია რომ ასე მოხვდა. ეს რომ ასე არ მომხდარიყო, ამ ავაზაკ-

კების ბინას ვერაფერს მოაგნობდა; მე ხომ გამოძახსაღ-
მებდნენ ამ წუთი სოფელს, ჩემთვის დაბნელებულს, ამ
ქალის გულისათვის, იმისმა საქრძიმო ქუჭყანა შეძრა.
გამოსთხოვა მთავრობას შეიარაღებული კაცები, დაუწყო
ძებნა, მიაგნო, ზოგი დაიჭირეს და ზოგი იქვე დახოცეს.

ახლა კი გაგვეხსნა ბედი, ეს ლამაზი ქალი, შე-
სვეს ჩემ ზურგსედ და მარტო მე მიმეფანდა გზასედ.

მაგრამ სიხარულით კი მოვდიოდი, — ჩემს სიცოცხ-
ლეში, ესე იგი, იმ დღითგან, რა დღითგანაც შევი-
ქენი ვირბად, ასე არ ვამაუობდი, როგორც ახლა ამაყად
მოვდიოდი.

ეს კიდევ არაფერი. სიხარულისაგან გზასედ, ვერო-
ვინებდი ჭახეთ, დასწევულა იუპიტერმა, საიდან მამდიო-
და ასეთი ჭახე ხმა; მეც არ ვიცდი! ამ ხმაში ისეთი
ზარივით კრიალი ისმოდა, რომ რომელს სოფელშიაც
მიჰყვანდათ ეს ქალი, იქ შეიტყეს, ხალხი გამოვიდა
მოსაკებებლად და ულოცავდნენ მეფეს, ჰატარძლის დაბ-
რუნებას. ისინი იყვნენ ზოგნი ნათესავნი და ზოგნი ერთ
ქუჭუნელნი ჩუჭნის მშუჭნიერის ჰატარძლისა, დიდის
ანბით მიგვიყვანეს სახლში.

უნდა მოგახსენოთ რომ მშუჭნიერმა ქალმა, არც მე
დამივიწყა. რამდენი ალერსი და მადლობა მოდიოდა ჩემ-
სედ! როდესაც მიველით, იმისის ბძანებით, მრთელი
ახური იმდენის დარჩეულის ქერით გამიმსეს, რომ არა
თუ ვირს, მრთელს ერთს თვეს, ერთს კარგს მჭამელს
აქლემსაც ეყოფოდა.

დაიწეეს ქორწილი, მშუწნიერი კათხოვდა. რა ან-
ბავი იყო; რა სინარული!

„იმ წეეულს ზალესტრას, ძალღად მაინც ვექცეო,
ვირად გავდომას; ვუიქრობდი მე, როდესაც უუურებდი
ძრავალთ უძრავლესნი ძალღები ესევეოდნენ დანარჩენ
ხორავს, სამხარეულთგან გადმოურილსა.

რამდენიმე დღის შემდგომს, ლამაზმა ზატარძალმა
უანბო თავის ძამას, თავის თავს გარდასავალი ჭ ჩემი
ნამსასურობაც, რომლისათვისაც სთხოვდა, დავეჯილდო-
ვებინე.

— დიდის კმაყოფილებით, მიუგო ძამამ, — ამ დღი-
დგან, შენს სვედრში მონაწილეობის მიძღებს, ეძლევა
თავისუფლება; ის ახლა განთავისუფლებულია; ახლა
ყოველი ფერი უხვად ექნება, თავის სიამოვნებისა ჭ
ნებიერებისათვის; დაე იცხოვროს თავის სურვილისამებრ;
ეგ იწონის დღეითგან ბედნიერებას, ცხენების სასოვა-
დლებში, რომელნიცა ბალასობენ მშუწნიერს მინდორში.

ამის შემდგომს დაუძახა ერთს თავის მეჯინიბეს ჭ
ჩამაბარა იმის მფარველობას. მეჯინიბემ წამიფანა ცხე-
ნების ჯოგში. ჩუწნ ერთიან გავვირეკეს სამოვარ მინ-
დორსედ.

არ გაუგლია ორსა, თუ სამს დღეს, რა არის უურო
უკეთ დავიჭერ თვალ ეურს ამახედაო, მეჯინიბემ წამი-
ფანა თავის სახლში ჭ ჩამაბარა თავის ცოლს. მე ვი-
ფიქრე, აქ უკეთ მდგომარეობაში ვიქნები მეოქი. მაგ-
რამ ეს წეალობა იაფათ არ დამიჯდა. მეღალგაღალლა,

(ეს საველი ერქვა მეჯინიბის ცოლსა) კარგი სახლ-კარიანობის მოძლეული დედაკაცი იყო, რომ მნახა, უსარკებლოთ ვეთრევი თავისუფლად, გამიჩინა საქმე. ზირველად წისქვილის ქვებს მიძაბა, მატრიალებინებდა ზ მაფქვევინებდა სორბალსა! რაც სორბალი ჰქონდა, თუ ქერი სრულებით დაუფქვი, ღრო იყო ახლა მოვცა ჩემოვს დასვენების ქაძი, თქუნ არ მამიკვდეთ! ჩემ საუბედუროთ მეღალოზოღლა, ისეთი სახლის ერთგული ზ მჩხო იყო, რომ ვეღასსაგან რჩებოდა. გამიჩინა უფრო მძიმე სამუშაო. მრთელი სოფლის საფქვაფი, სულ კისერსედ მამახვია, რამდენი მცსოფრებნი ივენენ ამ სოფელში, ეს მსოლოდ ერთმა იუზიტერმა იცის! მარტო ეს ტანჯვა კი არ იყო ჩემი, რომ მრთელი დღე სამუტში ვიუაფი; აქ მარტო ჩემი სხეული კი არ იტანჯებოდა; იტანჯებოდა ჩემი ამზარტავენებც. რადგანც მაფქვევინებდნენ, დაესსენ დაეფქვევინებინათ თავიანთ სახლისათვს ჩემ მენატრონეებს; ეს რაღა ღუთის რისნვა იყო, რომ მრთელი სოფლის საქმეც მე ამვიღეს ზურგსედ; მერე მაძინ, როდესაც რომ კონუბიანი ვირი ვიუაფი, ვირი ფილოსოფოსი, ვირი რიტორი ზ გრამმატიკოსი, მეტის მეტი მჩხო იყო ის წეული მეღალოზოღლა, იმ ქვს, რომელსაც ადრე მე მამლევდნენ საჭმელად, ახლა ის ინახავდა, მაფქვევინებდა, სცრიდა, — წმინდა ფქვილისგან აკეთებდა ქადებს თავიანთვს საჭმელად ზ მე მიურიდა ქატოსა.

სახლის მეურნეობის ღმერთავ ცერირი, შენ დაან-

თქე ვეელა ჩინებული მეღალაობლასაჲთ სასდკარია-
ანობის მოძლეელი სასლის ჰატრონი!..

აქაც მიღალატა ჩემა ბედმა; ვერც აქ აღმისრულ-
დნენ იმედები; აქ სომ ასე ზ ცხენების ჯოგშიაც ვერ
ვნახე კარგი ზ კეთილი! კარწმუნებთ რომ, ამხარტავა-
ნსა ჰირუტეუთ ჯინშის საქონელსა, რომელსაცა უწო-
დებენ ცხენს, სრულებით არა აქეს გრძნობა სტუმართ
მოყვარეობისა. რაში ეტეობა ღუთას გულისათჳს: რამ-
წავს დამინახავდნენ თუ არა სამოვარს მინდორსედ ცხე-
ნები, მისულს, შექქნიდნენ ერთს ჟოფას, თითქო ერთი
ჰირი აქესთო, სულ ერთიან ჩემკენ გამოიქცეოდნენ,
ზოგნი მკებნდნენ, ზოგნი წიხლებს მესროდნენ ზ ვინ-
იცის რას არ მიძურებოდნენ. ერთი კიდევ საკვრეული
რამ შევნიშნე, ჩემს ვირად მოოფობაში: ბევრჯელ მომ-
ხდარა, მშუწნიერი ქმნილება (ქალი) როდესაც მოვი-
დოდა ჩემთან ახლოს, თუ იქ ცხენი იქნებოდა, დაიჭი-
ხვინებდა ზ მაგდებდა იქით, — ის კი არ იცინან იმ უბე-
დურმა ცხენებმა, რომ ქალებს ვირი მრეელ უუვართ.
სად ჯანახას წავსულიყავი, მშიერი უნდა მომკვდარიყავ.
ცხენის ჯოგს მოვმორდებოდი, მწუქმის ჯოხი ისევე
იქ მომაგდებდა, იქ მივიდოდი ზ, იმათის ცემისაგან,
ფრდები აღარა მქონდა. მოკლეს დროში ისე გავსდი,
ისე დაფშლევიდი, ისე გამოვიცვალე რომ, მარტო ტყავი
ზ ძვალადა ვიყავი. ასე გასინჯეთ, ვირსაც კი აღარა
ვკვანდი. ღონესედ სომ ვიდა ფიქრობდა, მეღალაობლ-
ლას, როგორც კარკს ოჯახის მოძლეელს, არ უნდა

დრო ტუეილად დაეკარგა, როდესაც დამტვრეული, დაჩე-
სილი, დაღალული & დაწვეტილი მოედითი შინ, ის
გამიგდებდა მაშინ წისქვილში. ოჰ, თქუენ წყულო მე-
ღაღლლოზოლას მგზავსო დედაკაცებო!

როდესაც საფუჯვი არ იყო მეღაღლლოზოლას წის-
ქვილში, მაშინ ჩემის ზურგითვან სარკებლობდა, ტუე-
ლათ არ უყვარდა იმას ჩემი სიარული, გამიგდებდა წინ,
ამათრეუდა კლდეში, იქ ამკიდებდა შეშას & იმას მაწი-
დვინებდა, ეს მოგზაურობა, მეტიც მეტი ტანჯვა იყო
ჩემთვის. ზოგჯერ ისეთს წვეტიან ქვეშედ მატარებდა,
რომ ფესის ჩლიქებითვან სისხლი მდიოდა. ამას ვუ-
ღას კიდევ როგორც იყო გაუძლებდი, თუ რომ სასრის
ცემ მაინც ნაკლები მექნებოდა. ოჰ, რამდენი ფილო-
სოფიური სჯა მომივიდა; რამდენი გვარი ფილოსოფი-
ური ჭეშმარიტება გამოვიკვლიე, კაცის გულკეთილობა-
სედ, ვწუხვარ, რომ დამავიწყდა მერე როდესაც ისევე
კაცი გავხდი.

ისეთს შეშის საპალნეს მკიდებდა ზურგსედ, რომ
სწილოსათვის აეკიდნათ ისიც ვერ წაიღებდა. თუ რომ
საპალნეს გვერდსედ ამკიდებდა & თუ გზასედ ერთ-ერთი
მხარე გვერდსედ გადმოიწეუდა, ისე რომ ის-ის იყო
უნდა გადმოფარდნილიყო, ის მძიმე მხარეს კი არ მო-
უკლებდა, — შენ არ მომიკუდე! აიღებდა დიდროან ქვე-
ბსა & იმ მხარეს მიუბავდა, რომელიც მხარე მსრბუქი
იყო. წარმოიდგინეთ ახლა, ამოდენა საპალნის ქვეშ,
რომელიცა თითქმის კოჭებამდინ მადგა, უნდა სულ
ჯაგვავით მეულო!

ეს კიდევ არაფერი, ვსაზედ წვალი იყო, შეჩვენებული ბიჭი, რომელიცა მოძერეკებოდა, რამწავს ამ მდინარე წვალს მოახლოვდებოდა, არ კადრულობდა ფესები დაესეულებინა, ისიც უკან გაჯაზედ უნდა შემომსტომოდა ჭ ისიც გამოძეუვანა ამ მდინარეში. იფიქრეთ ახლა. ამდენა სახალხე ჭ ერთიც ახმასი კაცი გაჯაზედ შემოსმული. წვალში, მოგესხენებათ, გალიზული ქვებია, -- სან ერთს ალაგს მისსლტებოდა ფესი, სან მეორე ალაგსა, ისე რომ, სოკ ალაგს ის-ის იყო უნდა ჩაფლობილიყავი, მაგრამ იმ წუელს სახრეს რამწავს გამაწნავდა, თავი უნდა შემქმაგრებინა. აი კაცის ბუნება! იმისათვის ჰირუტევის ტანჯვა არაფერია!

სოკჯერ მოხდებოდა, რომ ველარ აიტანდა ჩემი ღონე დიდი სახალხის სიდვას, თავს-ბრე დამქვევებოდა, გული შემიდონდებოდა ჭ წავიქცეოდი, შემოდან სახალხე დამაწუებოდა ჭ სადღა შემქმლო წამოდგომა, ბევრიც რომ მდომოდა. ის წუელი კაცი, სახალხეს კი არ მამაშორებდა სურგიოვან, რომ თავისუფლად წამოდგარეყავი, აჰა! აიღებდა დიდ კეტს, სოკჯერ დიდ ლოდს, ჭ სადაც მოხდებოდა მცემდა, მარტუავდა; თავში, ცხვირში, შუბლში; იქამდისინ, მინამ არ გამიჭირდებოდა ჭ ძალითი ძალად როგორც იყო არ წამოვდებოდი.

ამ მდგომარეობას დაარქვეს თავისუფლება! ეს ვახლდათ თავისუფლება, რომელიცა ჩემის სამსახურისათვის, ჰატარძლის მამამ მომანიჭა. ერთხელ, იმ წუელმა კაცმა, რომელიც უკან სახრით მამერეკებოდა, ისე

გამიჭირა ცემით საქმე, რომ მოთმინებითგან გამოველი. ავიღე უკანა ფეხები და რაც ძალა მქონდა ისეთი ვერ-როლე, რომ მეტი მგონია აღარ შეიძლებოდა; მაგრამ ბედობასეოდ, ის უმსგავსო ცოცხალი დარჩა.

ამის შემდგომს რაც საქმე დამადწივა ჩემა მტანჯველმა. გამოთქმაც შეუძლებელია.

რომ უკეთ გადაეხადნა ჩემთვის, იმ წვეულება ეს მოიგონა. რამდენიმე კონა შემა ერთად შეკრა, სოკი ცალის გვერდისაკენ და სოკი მეორეს მხრით, თოკით მოაბა და ისე ამითრია; ერთიც ზედ კისერზედ წინ ჩამოკვიდა; ახლა მოიტანა და ზურგზედ დიდი შემის სანაღნე ამკვიდა; ასე რომ მოვდიოდი, ორივე გვერდები გადამაველიოდა, უკანა ფეხებში რომ მედებოდა ათრეული შემა, ეს ფეხები სულ დამისისხლიანდა და სულ გადამეტყავა; ზურგი სულ ერთიან გადამაველიოდა და წინა ფეხებშიც თოკები მეხლათებოდა, ასე რომ ოთხივეს მხრივ აუტანებელ ტანჯვაში ვიყავი, ვიფიქრე, ეს არის, ამ ჩემს ზალახს ვეღარ გადაურჩები მეტეი.

მართლათაც და ასე მოხდა. ერთხელ იმას უბმანეს, მეძვის წადება სადღაცა სოფელში, უნდა გენახათ ოუ რამდენი კონა მეძვი ამკვიდა ზურგზედ, — ერთი საძნე ურემი ძლივს სიდავდა. მე ქვეშ ძლივლა ვჩანდი, ამას კიდევ ჯანი წაუვიდეს; მიმიტანა და თავი გვერდზედ, ზედ მეძვზედ მიმიკრა, რა არის უფრო უკეთ იტანჯოსო. ამ სახით გამიგდო წინა. წარმოიდგინეთ, თავ დარეტიანებული, არ ვიცოდით საით მივდიოდი, ბოლოს იმ წვე-

ულმა, არ ვიცი ჩიბუხს რომ სწევდა იმისაგან მოხდა, თუ სხუა მიხესი იყო, ეს მეხვი სხელი იყო & ცეცხლი წაეკიდა, ოთხ კუთხივ ცეცხლის აღმა მომიცო. ვთქვი, სწორეთ ეს არის დავიწვი მეთქი, უცებ დავინახე ჭაობი, ტალახით სავსე, შვეარდი შივა & გავეორდ-გამოვეორდი, მაგრამ წარმოიდგინეთ კაცის უსუნინდისობა, შინ რომ მივედით, მეხვის დაწვა მე დამაბრალა.

ეს თავისი დანაშაული იმ ჩემმა მტანჯველმა, გაასწორა, ჩემსავე სეტანჯველად. უნდა ეს მოგახსენოთ რომ სიემაწვილეს & სილამაზეს, უოველთუს დიდი მოქმედება ჰქონდა ჩემს ფილოსოფიასზედ. ეს გრძნობა სივირემიაც შემჩნა. ერთის სიტყვით მე ვიუაფი მეტად დიდი გრძნობის მექონე ვირი. სოკჯერ, როდესაც მოხდებოდა, რომ დავინახამდი ლამაზს ქალსა გზაზედ, მაშინათვე რაც უნდა დიდი საპალნე მკიდებოდა ზურგზედ, ფეხს ავაშურებდი, მიუახლოვდებოდი & დიდის უურადღებით დაუწიებდი სინჯვასა. ამ დროს სშირად დამვიწეებია რომ მე ვიუაფ ფილოსოფოსი, & რიტორი, ამასთანავე დამვიწეებია, თუ როგორ მიუვლუფავდა ზურგს საპალნე & რა იმისი მცხელოდა. რა მექნა! მაგრამ უნდა კი გავიტყუდეთ, რომ იაფათ არ მიჯდებოდა ლამაზების ჩსრეკა, — ამ დროს სასრით ცემას ერთს ათად მიმატებდნენ. მაგრამ ვინ დასდევდა, ერთი ლამაზის ქალის დანახვას, ათას სასრეს ვანაცვალეებდი, ეს იყო მიხესი, რომ სამინელი დასაღუშავი შემთხვევა წინ მიმელოდა. აი მეტ გრძნობას რა მოაქნეს!

ერთხელ ჩვეულებრივ ჩემა ზაღაჩმა ზურგსედ შეშის საპალნე ამკიდა და ჩვეულებრივითი ცემით მოძერეკებოდა, ეს შემა იმ წვეულმა გზასედ გავიდა ერთს სოფლელსედ და კელმეორეთ უკან დამაბრუნა სსტა შეშის წამოსადებად. მინამ ის მოსჭრიდა კელმეორედ, მანამ ამკიდებდა, მანამ წამოვიდოდით, საკმაოდ დრო გავიდა. უნდა მიეცა ზატრონისათვის ანგარიში, თუ რათ დაიგვიანა, ვინ იყო დამნაშავე? რასაკვირველია, მე, დაუწყო ლაზარაკი სახლის ზატრონს, გზასედ რომ მოვიდოდით, დედაკაცები მოდიოდნენ ერთს იმათგანს დაუწყო უურებაო და ერთი ფეს ქვეშ გაქელაო. ის უმტკიცებდა, რომ მე ძრიელ საშიში ვირი ვიყავი და ერთხელ იმათ სიფათში ჩავაგდებდი.

— თუ კი აგრეთი ეშმაკი ვირია, ჭსტქუა სახლის ზატრონმა, რა ჯანაბათ გვინდა. ის არა ჭსჯობს გამო ვახლამოთ ამ ქუჩუნასა.

ჩემს მტერს სინარული შეუდგა და იმავე ღამეს შეუდგა ფქრს, თუ როგორი ტანჯვით მომკლას. მაგრამ იმ ღამეს ახლო ქალაქითგან მოვიდა სამწუხარო ცნობა ჩემთვის და სასიამოვნო სახლის ზატრონებისათვის, ლაზარაკი ქალი, რომელიცა ტყვეთ იყო და გათხოვდა, და იმისი ქმარი, სღვაში დანაქობილიყუნენ, თურმე რომ მიდენილიყუნენ სადღაცა. ძალიან შეწუხდი!

იმის მოსამსახურეებს კი დიდად იამათ. რაც რამ ქონება ჭქონდათ, სულ ერთიან წაიდ-წამოიღეს. ჩემა სახლის ზატრონმა დიდი ბარკი ბარხანა მოპარული

აჭკიდა ცხენებს ჭ ერთი კარგი სახალსეც მე აჭკიდა ჭ ამ სახით შეუღბა გზასა კასაქცევათ, რომ მიეძალა სადმე მოხარული.

ჩუწნ დღე ჭ ღამ მივდიოდით, სამის დღის შემდგომს მიველით მაკედონიაში, ბეროეს ქალაქში, სადაცა დიდი ხალხი სცხოვრებდა.

ჩემი სახლის ჰატრონები იქ დასახლდნენ. ჩუწნ დავასვენეს იმ ახრით, რომ ცოტათი მოვსუქებულიყავით, რომ კარგ ფასათ გავეუიღნეთ. ბოლოს გავკვიყვანეს მეიდანში გასასეიდავით, მოდიოდნენ მსუიღველნი ჭ გვისინჯავდნენ კბილებსა, ბებრები სომ არ ვიყავით. ცხენები სულ დაუიღეს ჭ მე კი დავრჩი გავუიღავი. ბოლოს შინისაკენ რომ მივეუვანდით, გზაზედ ერთი ბებერი კაცი შეგხვდა ჭ ის შეევაჭრა ჩემში, ამ კაცს ერქვა ფილები, ჭ ატარებდა სოფელ-სოფელს სირიის დმერთას, რომელს ნახვაშიაც იღებდა ფულებსა ჭ ამითი ატრუებდა ხალხსა, მე არ მინდოდა იმას ვუეიღნე, მაგრამ ვინ რას მკითხავდა! რა უნდა მექნა! ერთი საწულათ ამოვიოხსრე ჭ გავუევი იმ ჩემს ახალს მფლობელს.

როდესაც ფილები თავის სახლს მიასლოვდა, დიდის ხმით შეჭევირა:

—ეი! ქალებო! გამოხედეთ! მე ვიეიღე თქუწნთვს ჩინებული მაგარი მუშა ჰირუტევი. კანადოკიის ჯინშის ვირი! აბა ნახეთ!

შევხედე ვნახე რომ, მაშინათვე გამოცვივდნენ კარეთ

რამდენიმე დედაგაცემი, რომელთაცა რა მნასეს, შექნეს
სარსარი.

ესენი იუენენ ფილების შემწენი, სირიის ღმერთას
სამსასურში. ერთის სიტყვით, ესენი იუენენ ქურუშები.

მეორეს დღეს, ეს ქურუშები შეუდგნენ თავიანთ სა-
ქმესა. ღმერთა სირიისა, გაწმინდეს, გაასუფთავეს ჭბო-
ლოს ტანთ ნააცვეს. ჩემ ზურგსედ დაუდგეს სამეფო
ტახტი, რისაგან შედგენილი, არ მასსოვს, მსოლოდ
ამის მეტი, რომ ზედ უნდა დაესვათ ღმერთა ჭ მეტა-
რებინა სოფელ-სოფელ, სადაცა ქურუშები ფულს მოა-
გროვებდნენ.

ჩუწნ გავემკსავრენით: ერთის სოფლითგან მივიდი-
ოდით მეორეში; ერთის ქალაქითგან, სსუბა ქალაქში.
არ დაუტყვებდით არც ერთს სახლს, რომ იმათებური
საღმრთო წესი არ გადაგუხანდა, რამწავს რომელისამე
სახლის ესოში შევიდოდით, წინ მივიდოდნენ სალაძუ-
რის მკერელები ჭ უკრავდნენ საღმრთო სმებსა, ამას
დამღერიდნენ ქურუშები ჭ ხალხში აღვიძებდნენ ლმო-
ბიერებასა. ამ სმაზედ ხალხი გროვდებოდა, ვველანი
ლოცულობდნენ, ფულს უერიდნენ ჭ ერთი ანბავი ჭქო-
ნდათ. ფულის გარდა, ზოგი ღვინოს იძლეოდა, ზოგი
პურსა, ვველსა, ერბოს ჭ სს. ჭ ესენი ვველა ჩემ ზუ-
რეს უნდა ეტარებინა, სირიის ღმერთას გარდა.

ერთხელ ზურგსედ დიდი სიმძიმე მეკიდა ჭ ის წვე-
ულები მარბენინებდნენ ერთის სოფლისაკენ, სადაცა იმე-
დი ჭქონდათ დიდ შესაწირავს მოაგროვებდნენ. იმ დამეს

ერთს სახლში ჩამოხდნენ, ღუქნები დაკეტილი იყო, მაგრამ ჩემს ზურგს იმდენი სანოვავე მოეტანა, რომ იმათ კარვა ეუოფოდათ. ისინი ვახშამსედ დასდნენ & დაიწვეს ქეიფი, მე უსაჭმლოთ ვიფაფი, ბაგასთან მიბ-
მული, მშიერი & მწუწრული, შიმშილისაგან ერთი ძა-
ლიან მწუხარის ხმით დავიუროეინე, რომელიცა ნიშნა-
ვდა ჩემს აზრში: „ოჰ შეუბრალებულო იუბიტერო, როდემდის უნდა მტანჯო მეტქი!...“

თურმე ნუ ბძანებთ, იმ დღეს ერთს სოფულელს კაცს ვირი დაეკარვა, & ეს ჩემი უროეინის ხმა რომ შეიტ-
ვეს, იქ მოცვიფდნენ რამდენიმე კაცები, რა შემოამტე-
რის ძალათი კარები, მნახეს მე, იმათი ვირი არ ვი-
ჯავი, მაგრამ ესეც კი ნახეს, თუ ქურუმები როგორ ქე-
იფს ეწოდნენ. სოფულელებმა ეს რომ ნახეს, კაციცინეს & რა გავიდნენ კარეთ, ვინც შეხვდათ ეს ანბავი უანბეს, ქურუმები ლოთობენო, ეს ძრიულ შერცხვათ ქურუმებს & მეორე დღლა ადრიან აიუარნენ ჩუმათ & სსვავან გა-
ვიქცით.

როდესაც იმისთანა ალაგს მივედით რომ მოწამე აღარავინ იყო ამათის ლოთობისა, დამიწვეს ლანძღვა მე, თუ რათ დავიუროეინე & იმათი საიდუმლოება რი-
სთჯს გამოვაძკარავე. მერე ვნახე რომ, სირიის ღმერთა ჩემი ზურგითგან ძირს გადმოაბძანეს, შეკმაზულება სულ-
ერთიან მომსხნეს & ისე გამიშვეს, როგორც ბუნებას დავებადებინე შიმშელი. ვაი, ახლა დავიღუპე მეტქი, ვი-
ფიტრე. სწორეთაც ისე იყო: მე მიმაკრეს ერთს მსხვი-

ღს ხესა ზე მოძაგოღუს კეტები, მოძდიოდა წურწურით
ოფლი ზე ცოტა გაწედა, სული არ ამომხდა. ამის შე-
მდგომს, ჩემს ნაცემს ზურგს ურცხვად კიდევუ აჭკიდეს
სიბრის ღმერთა. მტკიოდა საშინლად ზურგი, მაგრამ
მანც მიძქანდა.

სადამოსედ მივედით ერთის მდიდრის ბერძნის სა-
სლში, სადაცა დაგვიხდა სახლის ჰატრონიც. იმან დი-
დის მოწიწებით მიიღო ღმერთა ზე მოართვა შესაწი-
რავი. იმედი მქონდა ამ სახლში მოვისუყნებდი, მაგრამ
თქუწნ არ მამიკუდეთ! უბედური ქმნილება, ვოველთჳს
უბედურად გადაგება!

სახლის ჰატრონის ერთმა მცნობმა, გამოუკზაუნა
ღმერთას შესაწირავად, გარეული ვირის გვერდი. მსარე-
ულმა წაიღო მოსამსადებლად. საუბედუროდ, მინამ მსა-
რეული მოხარშავდა, შევიდა ძაღლი ზე მოიტაცა ეს სა-
ღმრთო შესაწირავი. რა ექნა? ეს საქმე სუმრობა არ
იყო? საღმრთო მსხვერპლის ძაღლისაგან მოტაცება,
რომ შეეტკოთ მებატონეებს, მსარეულს მოჭკლავდნენ.
მეტე გსა არ იყო, უნდა თავი ჩამოესწიო, ამ დროს
ცოლმა უჩიია:

— მაგას რას შერები ჩემო საეგარელო! მაგ უბრა-
ლო საქმისათჳს თავს რაზედ იკლამო? აი, ვირი, მსათ
აქ არ აბია. წაიუვანე სადმე ჩუმათ, მოსჭერი გვერდი ზე
მოუმსადე საჭმელი სახლის ჰატრონებსაო. თუ იკით-
ხონ, უთხრათ, გაიქცა თქო.

— ეგ ძრიელ ჭკვიანური სთქვი! სთქვა მსარეულმა.

კარგი მოიგონე! ჩემი გვერდის გამოჭრის განახენი შეს-
დგა ჩემ თვალ წინ,—ეს ესმოდათ ჩემს უურებს!

ვხედავ, აუცილებელია. სად წაფიდე? მე, რაც ძალა
მქონდა გავიწიე, ზე ის აოკი, რომლითაც მიბმული
ვიყავი, გაწედა, ზირ ზე ზირ, ვკარი ზე შევარდი იმ ოთხ-
ხში, სადაც ქურუმები, მდიდარი ბერძენი ზე სხუანი ის-
ხდნენ სადილზედ, წარმოიდგინეთ, თუ რა იქნებოდა,
როდესაც დამინახეს თავიანთ გვერდზედ, ამ სახით! და-
ვრბოდი ოთახში გიქსავით; რაც რამ შემხვდა გზაზედ
ხულ გადმოგაბრუნე. წაჯაქციე, დავლუწე სტოლები, სკა-
მები, ვაშები ზე სს. ეს ამისათვის ვქენი, რომ დაკვეტი-
ლში ვგება შემინახონ, რომ აღარაფინ რა დამაკლოს
მეთქი. მაგრამ როგორც მინდოდა, ისე არ მომიხდა სა-
ქმე. ამისთანა საქმე იაფათ არ დამიჯდა. იქ მეოფთ ასე
ეკონათ, მე გავვიყედი, ვისაც რა მოხვდა აიღეს ხელში,
ზოგმა დანა, ზოგმა ხანჯალი, ზოგმა კეტი ზე უნდო-
დათ იქვე მოვეკალით. ეს რომ ვნახე, ახლა შევარდი
მეორე ოთახში,—ამისობაში მხარეულს დროც გაუვიდა
ზე მერე რომ ვნახე მხარეულის მხრივ შიში აღარა მქო-
ნდა, გავარდი ვარეთ.

მეორე დღეს დილა აღრიან, სირიის დიერთა, კი-
დეუ ჩემს ზურგზედ დაბანაკეს. კიდევ გავმკვარდით სა-
დმართო საქმეზედ.

ჩუქნი მიველით ერთს დიდს სოფელში. ჩუქნი მა-
რლატანი ქურუმები, ერთს წუთს არა დგებოდნენ ცუდათ,
რომ ხალხი არ მოეცუეუბინათ, იმათ გამოუცხადეს სა-

ღსსა, სირიის ღმერთა, არა ნებულობს კერძო სახლში ჩამოსდომას ზ სურს აქაურს ტაძარში, ადგილობრივ ღმერთას ეწვიოსო. იმათ დაიჯერეს, დიდის აღტაცებით თანახმანი შეიქნენ, ერთის ეოფით შეიტანეს თავიანთ ტაძარში ზ თავიანთ კერძის გვერდზედ, ესეც დააუედეს. ჩუტნ რაც შეგვეხებოდა, მიგვივანეს ზ ერთის ღარბის კლეს-კაცის სახლში მოგვცეს ბინა.

ღრო გავიდა საკმაოდ. ჩუტნმა ქურუმებმა მონღო-მეს სსუა ქალაქში წასვლა ზ გამოსთხოვეს სოფლელებს სირიის ღმერთა დაენებებინათ. იმათაც ნება რა მისცეს, დიდის ანბაჟით შევიდნენ ეს ქურუმები, თან შეჰჰუა დიდ ძალი ხალხი ზ დიდის ცერემონიით რა ჩამოიღეს თავის ადგილითგან, გამოიტანეს გარეთ ზ შურგს დამსვეს. ამ ცერემონიაზედ დიდ ძალი ხალხი იყო.

ჩუტნმა ქურუმებმა ესეც განგებ ჩაიდინეს. როდესაც დიდის ანბაჟით გამოჰქონდათ სირიის ღმერთა, ამ ტაძრითგან დიდ ძალი ოქრო, შეწირული ხალხისაგან, მოიპარეს, — ზ როდესაც შურგ შემასვეს სირიის ღმერთა, იმას ტანისამოსში დაუძალეს.

ეს საქმე შეიტყეს სოფლის ხალხმა, უკან გამოგვიდგნენ ზ დაგვიჭირეს, შეიქნა ერთი ღანძლვა, თრევა, ემსდნენ ღმერთას მცარცველებს, ბოლოს ამითი გათავდა, რომ მოსთხოვეს უკან მოპარული ოქრო. ამათ უარე დაიწეს, ბოლოს უპოვნეს, ეს ღმერთაც წაართვეს ზ მეც გამამიგდეს. სირიის ღმერთა ააუედეს სსუა საკუთარ ტაძარში ზ მე ჩემის ადკაშმულობით დამიპირეს

გაუიღვა.

მე უნდა გავეშორებინეთ ჩემს სირიის ღმერთასა: იქაურს მცხოვრებს ჩემი სუიღვა არაუის უნდოდა ჭამისათჳს მიმცეს ერთს შესობელს სოფლად, ერთს ღარიბს გლეს-გაცსა. ასალი პატრონი ჰურის ცსობითა ცსოვრობდა. ჰირველად ამკიდა სურგსედ რამდენიმე ტომარა ფქვილი ჭ გამიგდო წინ ერთს გაუვალს ვიწრო ჯოჯოხეთ ბილიკსედ.

როდესაც შინ მიმიუვანა ჭ ფქვილის ტომრები ჩამამსნა, მერე გამიგდო წისქვილში სორბლის საფქვაჲად. იქ ვნახე სხუა ვირებიც, რომელთანაც ვიყოფდი შრომასა ჭ ტანჯვასა. ისინი ეველანი ფქვამდნენ, წისქვილებიც ბევრი იყო. ეველვან ჰური ჭყრამდინ იყო ატანილი, იმდენი საფქვაჲი იყო.

რადგანც ჯერ ასალი მისული ვიყავი ჭ ამასთანავე დიდის საპალნისაგან დაღალული, გამაგდეს მინდორსედ დასასვენებლად. მორე დღეს დილა ადრიანს, მომიუვანეს, მიმაბეს წისქვილის ქვებსა ჭ ამისვიეს თვალები. თუმცა მე ეს სელობა ადრეც გამომეცადნა ჭ ადრეც დამეფქვა დიდის ტანჯვით, მაგრამ აქ განკებ თავი უცოდინარობას მიუეცი, ეგები ამითი თავი დამანებონ მეტქი, მაგრამ ამ იმედით დიდათ შევცდი. მუშა კაცები გარს შემომეხვივნენ, ეველას თითო დიდი სასრე ეჭირათ ჭ თუ ცოტათაც არი შეუდგებოდი, ოთხ კუთხივ მომაყოლებდნენ რაც ძალა ჭ ღონე ჭქონდათ. სასრეები ისე მატრიალებდნენ, როგორც ციბრუტს. აქ ერთს დიდს სა-

იღუპლოებას მივსვდი, ასე რომ, ყოველი ვირი, მეტი
გზა არ არის, უნდა დამორჩილდეს ბრმა ერთ თავის
პატრონსა.

იმ დღითგან, ეს დარჩება მაკრად მეკავა ზე მივ-
ქარავდი, რომ კიდევ ვამებუნა უმორჩილობა. ამ მუშა-
ობით იქამდინ მოვიღალე, ისე უუათი გამომიღიეს,
რომ სამუშაოთ სრულებით აღარ ვარგოდრი. მაშინ და-
ვრწმუნდი რომ ჩემი პატრონი აღარ შემინახავდა ტყვი-
ლად ზე თავითგან მომიძორებდა. ისეც მოხდა:

იმან მიმიღდა ერთს ღატაკს მებოსტნეს, რომელსაცა
თავისი ბოსტანიც კი არა ჰქონდა. ის იყო სსვის მო-
ჯამავირე. ყველა მუშაობისათჳს მხოლოდ იმისი ხელე-
ბი იყვნენ ზე ერთიც ჩემი შურგი. ყოველ დღით აღ-
რიან ჩემი ახალი პატრონი ამკიდებდა სოლმე შურგსედ
მწვანე ბალახსა ზე გამიღებდა მეიდანსედ. როდესაც ვაჭ-
ვიდდა, მამიუვანდა ზე გამავებდა თავისუფლად ბაღში;
თითონ კი ბარავდა ზე თონხიდა; ან არა ზე, რწეავდა
ხესილებს, თუ ბოსტნეულსა. როდესაც ის მუშაობდა,
მე თავისუფლად იმ დროს ვსეირობდი, ცოტა არ იყო
რომ თავისუფალი ცსოვრება შემექნა. მოგვივიდა სამ-
თარი, ისეთი რომ სიცივისგან მრთელის ტანით ვკან-
კალებდი ზე თვალებითგანაც ცრემლი მომდიოდა. ჩემს
პატრონს იმდენი ღონის-მიება არა ჰქონდა, რომ მონ-
ძები გამოეცვალა ზე, მაშასადამე სად შეეძლო ჩემის სა-
მთრის საწოდოსათჳს ესრუნა. სიარულიც ამ დროს გა-
მიძნელდა; ხან აქ ვიფლებობდი ღაფში, ხან იქ; ხან

კიდევ წამოვიქცეოდი გვერდზედ ზე კუდით ძლივს ამა-
უნებდა ჩემი ღატაკი ჰატრონი.

ერთხელ შინ რომ დავბრუნდით, გზაზედ ერთი კა-
ცი შეგვდა, სამხედროს ტანისამოსით. ეტეობოდა რომ
ჯარის კაცი იყო, ის დადგა ზე უთხრა ჩემს ჰატრონსა,
რადღაცა ლათინურად, ამან ლათინური არ იცოდა ზე გა-
კვირვებით უეურებდა სალდათსა.

— არ გესმის მამ ჩემი ენა, შენ წუეულო ბერძენო?
საზისლათ ჰკითხსა სალდათმა ბერძნულს დამტვრეულს
ენაზედ. ეგ ვირი მე მომეცა!

— რისთვისა გნებავთ ბატონო, ჩემი ვირი?

— შეეჯდები ზე ისე წავალ... საკელმწიფო საქმეზედ
მივდივარ!... სამსახური ცესარისა მიმიწოდს.

ესა სთქუა ზე იმ სალდათმა აღვირში კელი წამავ-
ლო. მებოსტნემ ეს რომ ნახსა, ბრავი მოუვიდა ზე კე-
ლი ჰკრა, გაიმართა ჩხუბი, ჩემი ჰატრონი მოყრია ზე
როგორც მკუდარი, ისე დასცა დედამიწაზედა. მაგრამ
რას იტყვიოთ, შიშის ზარმა აიტანა ჩემი ჰატრონი, არ
მომკითხონ ეს დანაშაული ამისმა ამხანაგებმაო ზე
რა შემომანტა ზურგზედ, ჰენებით გამხეთქა, რა არის
ჩქარა დამალულიყო სადმე. ის მოვიდა ქალაქში.

ბოსტანი შესამუშავებლად სხუას ჩააბარა ზე თითონ
მივიდა ერთ თავის მცნობთან, რომელსაცა უანბო თავის
გარდასავალი ზე სთხოვა დაეძალა. მეორეს დღეს
იმისმა მეგობრებმა რჩევა შექნეს ზე გადაწვიტეს, რომ
დიდს ზანდუკში ჩაესოთ ზე კლიტით დაეკეტნათ. მეც

მიძაფარეს ერთს კუთხეში, შემიკრეს ოთხივე ფეხები თოკით მაგრა ზე რა ამხარის ერთს მაღალს კიბეზედ, შემათრის სტრაფილის ქვეშ, ზატარა სულის ძლივს მოსაბრუნებელს ოთახში, რომელსაცა ერთი ზატარა ფანჯარა ჰქონდა ქუჩისაკენ, კარი მაგრა დამიკეტეს. ღმერთმა მიბრალა ფანჯრის ახლოს დამდეს, ასე რომ ცოტა ჰყარით ვნუგეშობდი.

როდესაც თურმე ის მიწასზედ დაცემული სალდათი ჰგუხსედ მოვიდა, ქალაქში შემოვიდა, იმისი მდგომარეობა საშინელი იყო. სრულებით დამტვრეული, დამსხვრეული ზე თავ გატყისლი. ქუჩაში თავის ამხანაგებს შესუდა ზე უანბო ეს ანბავი. ისინი როგორც ერთგული ამხანაგები ძრიელ გამწარდნენ ზე მოხთხოვეს მთავრობას, რომ დამნაშავე ეპოვნათ სადმე, დაუწვეს უველგან ძებნა, ბოლოს მოვიდა ჩუწნ სახლამდინ, სადაცა დამალულები ვიყავით. როდესაც იმათი უფროსი მოვიდა, ბძანა სასლითგან უველგანი გარეთ გასულიყვნენ. სუველგანი გავიდნენ, ხეში ზატრონისმუხოსტინის გარდა, რომელიცა სანდუკში დაკეტილში იჯდა. აქ ეჭვი შემოიტანეს, სალდათები უფროდნენ, რომ დამნაშავე აქ არისო, ესენი ფიცულობდნენ არაო; არც კაცი ვიცით ზე არც ვირიო.

მრთელი ქუჩა სალსით გაივსო, ყაყანი, ლაპარაკი, სიცილი ისმოდა ქუჩითგან, ისე რომ ყურთ ხმა აღარ ისმოდა. ნეტა რა ანბავი მოხდა მეტქი? ვკითხავდი ჩემს თავსა, მრთელი ქალაქი ფეხსზედ რამ დაბუნა მე-

თქი? მე ბუნებითვე დაბადებითვე ცნობის მოყვარე ვარ
 & ამ ცნობის მოყვარეობამ აქაც მაკდინა. რომ შემე-
 ტუო რა ანბავი იყო, თავი გაჭირვებით ჰატარა ფან-
 ჯრისაჲსკენ გაფიწოდე & როგორც იყო ქუჩისაჲსკენ გადა-
 ვისხედე. მაშინათვე რასაკვრეულია დამინახეს, მრთელმა
 ამოდენა ხალხმა შექნა სარხარბი, სცემდნენ კაშხსა & მი-
 ურებდნენ გაკვირვებით, აქ სახლის ჰატრონები რადან
 იტეოდნენ რომ ცხადად სიმტეუნის ნიშანი გამოაჩნდათ,
 იზოფეს ჩემი ჰატრონი უსანდუკში, ამოათრიეს & წაიფვა-
 ნეს ციხეში, მე დასაჯილდოებლად სალთათს მიმცეს თა-
 ვის სარხარბი; მაგრამ იმან გული არ მამკიდა & გამ-
 ყიდა ორ მანუთად ერთს მდიდარ მაკედონიის მოქალა-
 ქის მსახურსედ. — აი ჩემო კეთილო მკითხველო, ხედა-
 ვთ, ისე ვახდა ჩემი საქმე, რომ ფილოსოფოსი, რიტო-
 რი, ისტორიკოსი & გრამმატიკოსი, შევიქენი ორ მა-
 ნუთად. მე არა მკონია, თუ რომელიმე ფილოსოფოსის
 ფასი, ასე ძირს ჩამოსულიყოს, მადლობ იუპიტერსა!
 ეს ჩემი ახალი ჰატრონი, თავის ბატონს საჭმლებს უკე-
 თებდა; ამას მხა ჰქვანდა ერთი & ესეც ამ მოქალაქის
 ნასყიდი მონა იყო; ეს ორნი მხანი ერთად იდგნენ ქა-
 ლაქ გარეთ. მეც იმ ალაგს ვეყენე, სადაცა ის საჭმელს
 აკეთებდა ბატონისათვის. როდესაც ჰურის ჭამას გაათა-
 ვებდა ბატონი, ეს ორნი მხანი, რაც რამ საჭმელს მორ-
 ჩებოდა, სორცი, თუ თევზი, თუ ჰური, თუ ღვინო &
 სს. თავიანთ ოთახში შემოზიდავდნენ, მერე ეოველ დღე
 აბანოში მიდიოდნენ & ამ დროს ამ საჭმელს შენასუ-

ღს ოთახში ინახუდნენ, რასაკურეულია შივა მკეტავ-
დნენ; თითქოსო იმათი საჭმლების ყარაული მე ვარო.
თავი როგორ შექენახა რომ ამ დროს არ შევცდარ-
ვიყავი. ჩუწნში კი დარჩეს ესა ზ სხუა ზ სხუა კაცო-
ბრიობით თსსულებების კარდა, ერთი დამეწერა კიდევ:
თუ როგორ უნდა მოითმინოს კაცმა ჭამა ზ ერიდოს
კარგ საჭმელს. მე კი კარგი ჭამაც მიეყარდა ზ კარგი
სმაცა. ახლა მიხვდებით თქუწნა, რომ ამისთანა მშუტ-
ნიერი საჭმელების მნახველს, რაღა ეშმაკათ მაჭმევდა
ქერსა. გაუტივე ამ მშუტნიერს საჭმელებს ზ სულ-ერ-
თიან წმინდათ შევჭამე ასე, რომ ერთი მისხალიც
არ გამიძვია.

ზირველად სახლის ჰატრონები ვერ მიხვდნენ, თუ
ამას მე ვიქმოდდი, ბევრი იფიქრეს, მაგრამ ვერას მიხვ-
დნენ. მერე რომ ნახეს, ამოდენა საჭმელს ვაოხრებდი ზ
დიდ ზარალს ვადლევი, ჯერ ჰირველად ეჭვი შეიტანეს
ერთმანერთზედ, მერე რომ ვერც ამით გააწეეს, უდარი-
ლეს ერთმა მეორეს.

მე კი ნეტარებაში ვიყავი. საჭმელი ჩინებული იყო,
ბევრისგან ბევრი, ასე რომ გავსუქდი, ბეწვი დამეწმინდა.
ამისთანა ცვლილება ეჭვი შემოატანინა ჩემს ჰატრო-
ნებს ჩემზედა; უფრო ამით, რომ ნახეს ქერი, ჰირ შე-
უსებელი იყო, რასაც მიურიდნენ. ამისთანა საჭმელების
მნახველს, ქერს რა ეშმაკი მაჭმევდა! ბოლოს აიღეს ზ
თურმე ნუ ბძანებთ, ყარაულობა დამიწეეს. ჩვეულებრივ
ერთს დღეს რომ წავიდნენ აბანოში ზ კარი გამიკეტეს,

თურმე ნუ იტყვი, ჯუჯრუტანიოვან დამიწეეს ზვერა. რომ ვნახე, ფეხის სმა მიწედა ღ შიში აღარაფისკან მქონდა, მიუვაფი ჯერ ზირველად თავ საჭმელებს ღ გაუსვი კელი, ეტეობოდა ძრეელ მადიანათ ვჭამდი ამისათვის, რომ ჩემა ზატრონებმა იქ მიმაღულებმა შექნეს კასაოცებელი სიცილი ღ ტაშის კვრა. ეს კიდევ არაფერი, მრთელს სახლში ვინც იუვნენ მოიუვანეს, ღ იქითვან აუურებინეს ამ სეირსა. შეიქნა უაუანი, ხარხარი, ერთი ეოფა, ერთი ანბავი. ბატონმა რომ შეიტყო ეს უაუანი, იკითხა მიზესი, ერთმა მოსამსახურეთაგანმა უანბო ეს ანბავი, ამ ანბავმა ისე გააკვირვა ისა, რომ მოინდომა თავის თვალებით ნახვა ღ ისიც მოვიდა საჭურეტელად ჯუჯრუტანიოვან იმ დროს, როდესაც ვჭამდი მშუწნიერად მომწვარს ღ ჩახოხბილს სოხობსა. როდესაც ეს ნახა, იმასაც წასქდა სიცილი.

იმ დროს როდესაც ამ საჭმელების ჭამით ვნეტარებდი, თავს წამამადვა სახლის ზატრონი ბატონი; დამიჭირეს როგორც დამნაშავე, სირცხვილისაგან ალაგითვან ველარ დავიძარი ღ რომ დამეფარა როგორმე ეს შერცხვენა, ჩავეჩინდრე თავი ღ ჩამოუშვი უურები, ვიფიქრე, ეს-ეს არის სახრეების წვიმა იწვიმავს ჩემზედა მეთქი, მაგრამ ჩუწნი ბატონის სიცილი ღ მსიარულება იმედს მამლედა. იმან უბძანა მაშინათუე, ჩემი შეეგანა სადილის საჭმელს ოთახშია, ღ მომსადება იმ გვარის საჭმელებისა, რომელსაცა ვერა რომელი ვირი ვერას გზით ვერ შესჭამს: მომიტანეს შემწვარი სორცი, თავი-

სის სოუსით, ათას ნაირი თევზი, ათას ნაირად შეხვეული; ზ სადაც საჭირო იყო გორჩიცა, თევზის ქმრით, ვიფიქრე. იქნება ამ შემთხვევამ დამისწავს ამდენ ტანჯვისაგანა მეტი ზ, თუცა მამლარი ვიყავი, მაგრამ გაუსვი კელი, უნდა გენახათ თუ რა სიცილი იყო იმ დროს ზ რა გაკვირვება, უფრო მაშინ, როდესაც ერთმა წამოიძახა:

— რას იტყვით? მე გკონია ეს ვირი, ღვინოსაც კარგად დაღვეს, თუ მოუტანთ.

ბატონმა მაშინათვე უბძანა ღვინის მოტანა. რასაკვირველია მომიტანეს თუ არა, სულ ერთიან გამოცხალე ისე, რომ კაპლიც არ გამიშუია. ახლა კიდევ შეიქნა ერთი სიცილი.

დიდი კაცია, რომელსაცა ვერქვა მენეკელსი, ისეთს აღტაცებაში იყო ჩემისთანა საუნჯის მოყუნისათვის, რომ მეტი სისარულისაგან აღარა ესმოდა რა, იმან ბძანა ზ რომელმაცა მე მივიდა, ერთი ორად მისცეს ჩემში ფასი. მერე მიმაბარა ერთს განთავისუფლებულს თავის ეძასა ზ უბძანა ესწავლებინა ჩემთვის სსჭა ზ სსჭა შტუკების გაკეობა. ჩემს მასწავლებელს დიდის სიამოვნებით ვემორჩილებოდი. რასაც მეტყვოდა, არა თუ იმას ვსჩადიოდი, უფრო უმატებდი კიდევ, მასწავლიდა, თუ როგორ უნდა მოექცეულიყავი, სადილის ჭამის დროსა, როგორ უნდა დაუჭიდებოდი სხვა ჰირეკებს, ან როგორ უნდა დავმდგარიყავი უკანა ფეხებზედ; ან როგორ უნდა მელაპარაკნა თავის დაქვევით, ზ შენიშნებინა „ჭო, ანუ

არა.“ ეს ეველა იმისთანა საქმეები იყო, რომ ჩემთვის სწავლა საჭირო არც კი იყო, იმ საცოდავსედ მე უკეთ მესმოდა. ასლა ესენი რომ მასწავლა თავის ჭკუაში, მერე ანბანი დამიწერა ფიცარსედ ზ მასწავლიდა, ან ბანი რომელი იყო, ან ვანი ზ სხვა. მე ეს უნდა წინა ერთი ფქით მქვენიბინა. მენეკლესმა ასეთი გაწოთუნილი რომ მნახა, ჩემს მასწავლებელს ძვირფასი ხალათი აჩუქა.

მაგრამ ეს არაფერი, მე შუბლსედ მეწერა სვედრად, მრთული სახლი გამეკვირვებინა სსჭა უკეთესის სწავლით, მანეკლესმა თავის დიდს ესოში, თავის სახსოვრად დაადგმევიან თავისათჯს სპილენძის ძეგლი, რომელსედაც დაწერინა ქვეშ თავსედ დიდი ქება; ჯერ ეს ქება მხოლოდ მელნით იყო მოხასხული ზ ჯერ კი არ ამოეჭრევინიბინა, რადგანაც იქნება კიდევ გასწორება დასჭირებოდა. მენეკლესის მცნობნი, ნათესავნი, ფილოსოფოსები, რიტორები ზ გრამმატიკოსები მოდიოდნენ ზ კითხულობდნენ ამ სედწარწერასა, იქნება რამ შეცდომა ეპოვნათ რომ გაესწორებინათ, ბოლოს გადასჭრეს რა რომ შეცდომა არა იეორა, მიველი, გვერდს მიუღექი ზ დაუწეკ იმ სედწარწერას ეურება, უცებ შეენიბნე იმ ნაწერში ორფოგრაფიის შეცდომა, მივიტანე ტუნი, იმ შეცდომას რა მოუსვი, დავეროყინე: ამან ძრიელ გააკვირვა იქ მეოფნი ზ ჰირები დია დარჩათ, დაიწეეს სჯა, ლაპარაკი ზ ბოლოს რომ შენიბნეს ჩემი სიძარტლე, გაასწორეს. არაფინ არ იჯერებდა რომ უბრადლო ვირი

ველა იქ მეოფთ რიტორებსედ მალლა იდგა. ეს რომ ნახეს, მოიტანეს ფიცარი, ზედ დაწერეს განკებ რამდენიმე სტრიქონი შეცდომით სავსენი ზე დამიდეს წინა. მე სულ ერთიან გავასწორე. აქ ამ დროს, ვეღამ ერთად, ერთ ჰირად გადაწვეიტეს, რომ მე ვიუავი მსწავლული ვირი; ჩემა მასწავლებელმა სომ, ბევრი საჩუქრები მიიღო, მაშინ, როდესაც რომ იმას ჩემთვს სრულებით არა უსწავლებიარა, თითონ რომ არა იცოდარა, მე რას მასწავლიდა!

ჩემსედ ხმა გაისმა მრთელს იქაურს ქვეენებში, ვეღამ მენეკლესის მსწავლულ ვირსედ ლაზარაკობდა; ანბობდნენ, რომ მომავალს წკლიწადს ოლიმპიის სათამაშო მეიდანსედ მოიუვანენო, სადაცა უნდა მოუწოდონ ზე გაუჯიბრონ გამოჩენილთ ათინაში მსწავლულთ მეცნიერთათ; გომეროსის თხზულებაც უნდა გაასწორებინონო. ვეღანი ივეირვიდნენ ამ სასწაულსედ, რომელიც იმალებოდა ვირის ტეავში. სწორე მოგასსენოთ მეც კი მივევირდა იმათი სულელობა!

მენეკლესი ამ ქალაქში, სადაცა იმის მზარეულმა მიუიდა, დროებით სცხოვრებდა, ის მოვიდა აქ თესლონიკითგან შემდგომის მიუსით: იმას უნდა ეჩვენებინათავის თანამოქალაქეთათვს, თუ როგორ იბრძოდნენ ლომები, ან სხუა ჰირუტეეები; ამ ჰირუტეეებს აქ ავროებდა იქ წასაუვანათა, ახლა მე რომ ასე მნახა, სიხარულისგან აღარ იცოდა რა ექნა ზე დააშურა თავის ქვევანაში ჩუჭნი წაუვანა.

გავმკსაზრდით დილა აღრიხან. უნდა გაგველო ქვიანი გსები, საითკენაც ეტლით წასვლა არ შეიძლებოდა, ამისათვის მენეკლესი მე შემომაჯდა ზურგსედ. რამწავს შევედით თესალონიკიაში, შემოგვეხვივნენ მრთელი მოქალაქენი, რომ ვენახეთ მე. ჩემი სასული შორს იყო გავარდნილი. აქ იცოდნენ, რის შემძლებელიც ვიყავი, ჯერ ზირველად ჩემა ზატრონმა ჩემი თავი, დიდ ვაცებს აჩვენა. ის რიგ რიგად მოიხატოებდა მოქალაქეებს სადილსედ, სადაცა ვჭამდი კარგ საჭმელებს ჭ ვსვამდი ღვინოსა. ამასედ რასაკვრეულის ვველანი ჰკვირობდნენ. ჩემა გრამატიკის სწავლამ ჭ მწიგნობრობამ სომ სულ ერთიან განაკვირვა!

სალსის მოთმინებამ ველარ შესძლო, ისე უნდობათ ჩემი ნახვა. იმათ მიმართეს თსოვნით ჩემს მასწავლებელს, რომელსაცა ვუვანდი დაბმული დაკეტილში. როდესაც ნახვის ნება აიღეს, მოაწვა ტალღასავით სალსი ჭ ფულები იყო რომ ჰკრეფავდა ჩემი მასწავლებელი, სოკს მოჰქონდა საჭმელი ჩემთვის, რომელიცა გაურჩეველად ვჭამდი ჭ ვსვამდი. რა ამ განცხრომაში ვიყავი ჭ რა ვსადილობდი ჩემ მუხატრონესთან, ისე გავსუქდი რომ ტეავში აღარ ვეტეოდი, ჩინებულმა ცხოვრებამ დაიწყო ჩემთვის! ვველა უხვათა მქონდა, რაც კი მსურდა ჭ მიამებოდა.

ერთსელ სალსი რომ მსინჯავდა, იმათში ერთი ღამასი ქალი მოვიდა ჩემ სანახავათ, ეს რომ ვნახე, მიველი ჭ თავასიანათ მოვექეცი, იქ მოფუთ შექნეს სი-

ცილი. ჩემს მასწავლებელს ეს ანბავი, ფიცხლავე თავის ბატონს აცნობა. ეს გამოცდილება გამამეორებინეს, ისეთის აღერსით ვექცეოდი ქალსა, რომ ისიც კაცდა.

მენეკლესმა გამოაცხადა, რომ მრთელმა ქალაქმა ნახოს, უნდა თეატრში წარმოვადგენინო ჩემს მასწავლულს ვირსაო. სსუათა შორის ვითომც ზ მასწავლეს, თუ როგორ უნდა მოექცეულიყავი, როდესაც ქალს დავინახავდი.

ბოლოს მოვიდა ის საათი, როდესაც უნდა ვენახე მრთელის ქალაქის ხალხსა. მე ამიუვანეს ერთი რაღაცა ფიცარსუდ ზ შემიუვანეს თეატრში, წინ ეკიდა მდიდრად მორთული ზ მოქარგული ფარდა, რომლის იქით მხარეს სავსე იყო ხალხითა, ფარდა ასწივეს ზ დავინახე მათურებლები. ბევრჯელ ვეროჰაში რომ წარმოუდგენიათ თეატრში წარჩინებული ტრაგედია სოფოკლოსი ზ ვეროჰიდისა, ასე ხალხის ჭდევს არა ეოფილა, რაც აქა ვნახე. რამწავს დამინახეს, შექნეს კიჟინი, ტაშის კვრა ზ ისეთი ანბავი იყო რომ უერთ ხმა აღარ ისმოდა. აკტორები, მუსიკანტები, ჰოეტები სიმურით კინაღამ დაიხოცნენ; ასე რომ ჰარტიაც კი შეადგინეს კულისებში, რომ ეგები როგორმე დაველუჰნეთ.

როდესაც ეს ხმაურობა დასცხრა, ორმა კაცმა ფოდნოცით მომიტანეს საჭმელი ზ ღვინო. ჩემს მასწავლებელს მიბძანა მეჭამა, მაგრამ მე როგორღაც უცებ მადა შემეგრა ზ ეს საჭმელი სასიხლად მეჩვენა; ამას გარდა აქეთ იქით ვიუურობოდი რა მეძინოდა, ან ლო-

მი არ მოეშოთ ჩემსედ, ან ფოცხვერი დასაჭიდებლად.

საღსმა რომ მნასა არასა ვჭამ, შექნეს უკმაყოფილებითი ვახანი, თუმიცა ძრეულა ცდილობდა ჩემი მასწავლებელი აღმესრულებინა იმისი ბმანება, მაგრამ მე მაინც გარინდებული ვიყავი. თვატრი იყო ჩემის გულისათვის & მსწავლული ვირი ვი, არას სხადიოდა.

—ქრისტიანის ქალი წარმოგვიდგინეთ წინ!

—ქრისტიანის ქალი მოიუვანეთ!

—ჩქარა ქრისტიანის ქალი! ისმოდა უვირილი ოთხივე გუთსითგან. ჰირველად არ მესმოდა, თუ რასა ნიშნავდა ესა, ბოლოს ვნახე ახადეს უკანა ფარდას & გამოჩნდა იმის უკან მშუტნიერი ქალი, ეს ქალი თითქოს სადღაცა მენახა, მეცნობოდა. მგონია მენახა ოთხის წლის წინეთ, ოჰ, იუზიტერო! ეს სომ ჩემი მშუტნიერი ჰალესტრია!.. აქ სულ საქმე გამოაშკარავდა. უეჭველია ჩემ შემდგომში ამ ქალს ქრისტიანობის სარწმუნოება მიელო. როგორღაც შემთხვევით ამ ქალაქში მოსულიყო & რომ დაესაჯნათ ქრისტიანობის მიღებისათვის, მოიუვანეს & ჩემთან უნდა ჰური ეჭმიათ; & თუ ძალას მოისმარებდა, მაშინ ზედ მიუსევდნენ ლომებს & ფოცხვერებსა. ეს რომ ვნახე, რომ დავინახე იმისი უძანკო მშუტნიერი სახე, მადა უფრო დამეკარვა; ან რა ჭამისა მცხელოდა. მაშინათვე ეს ფიქრი მომივიდა, რომ ეგები როგორმე შემველა იმისათვის. ეველამ იცის, თვატრში მოტეუილებისათვის, სალხი რასაც ჩადიენს & ამისათვის მეც ცუდი ბოლო მომელოდა. რა მექნა? რო-

გორ მეშველა ან ჩემი თავისათვის, ან ჰალესტრასათვის.
სიგუდილამდინ ვირად ხომ არ დაურჩებოდი!

— ჩქარა დაიწეოთ, თუ არა ზე, გამოუშვით დათვი!

— ლომები მაინც მიუშვით შედა!

— ჩქარა დაიწეოთ!

— დაკარგეთ მანდედან მსწავლული ვირი! მოკალით
ცრუ მსწავლული!

— ქრისტიანის ქალიც თან დაკალით!

— ლომები, ფოცხვერები, ჩქარა მიუშვით! — ისმოდა
ეს სმა ოთხივე მხარითგან.

მე დავიკარგე. უეურობ ჰალესტრას ზე ეს საშინელი
სიტყვები თითქოს იმას ამხიარულებენო!..

შიშისაგან შევსტი მალლა, მინდა გავარდნილიყავი
სადმე. ხალსს ეგონა შტუკა გააკეთაო, შექნა ხარხარი
ზე ტაშის კვრა.

მერე რა მოჰედი გონებასედა, მივიხედა-მოვიხედე. რასა
ვხედავ. ოჰ ღმერთო! უცებ ვხედავ, ჩამოემო ჭაერთგან
პირს დიდი არწივი ჰირ ზე ჰირ ჩემკენ, რომელსაცა ნის-
კარტით ეჭირა ვარდებით სავსე კალათა. ეს კალათა და-
უშვა წენარა ჩემ წინ, რომლითგანაც გადმოცვივდა მშუტ-
ნიურად გაშლილი წითელი ვარდები. ეს რომ ვნახე, სი-
ხარულით მივარდი ზე დაუწეე ჭამა.

მაუურებელს ხალსს ასე ეგონა, ესეც აფიშაში არისო,
რომ ვარდებსაცა სჭამსო ზე შექნეს კიდევ სიცილით ტა-
შის კვრა.

ისინი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ განკება ვჭამდი

ვარდებს. შექნეს უვირილი, ვირი ვარდსა სჭამსო!.. ბრავა ვირო! ვივატ! ერთი ყოფა ზ ერთი ანბავი იყო!

მე ამათ ქებას არა ვსაჭიროებდი, ჩემი მწუსარება მაწუსებდა. მე ვჭამდი დიდის შადით ვარდებსა, როგორც ჩემს დამსწყელსა წამალსა, ოჰ, საკვრველებო! მაშინათვე შევიცვალე. კუდი გამიქრა; ეურები დამიმოკლდა, თითები გამისწორდნენ ზ ბოლოს შევიქენი ნამდვილი კაცი, როდესაც კავიძართე წელში, როგორც კირგი ტანოვანი კაცი, ვიდექი ამოდენა სალსის წინა!

ვერ შევიძლახთ წარმოიდგინოთ ის საკვირველება, რა საკვრველებაც ზ სასწაულიცა ნახა სალსმა. როდესაც ჰირველი საკვრველება დასცხრა, მრთელი სალსი აღელდა.

— დაწვით ეგ წვეული! ვვიროდნენ ზოგნი. დაწვით ეგ ღუთის მტერი! აქვე!. ამ საათში!

— ეგ კუდიანია! ქრისტეანია! დაუმატეს სსვება.

— შეიძლება ახლა სსუა ჰირუტევათაც გადაიქცეს...

— დაწვით!

— სამართალს მიეცით ეგა!

— მოითმინეთ, დახვადეთ, გონია ლაპარაკს აპირებს!

— დაწვით! განასამართლეთ! ეური უგდეთ! ახლავე! ამ საათში! ჩქარა! ვნახე რომ ჩემი საქმე ცუდად იყო. მე მაშინათვე მივარდი ჰრეფექტსა, რომელიცა ჩემს ბედობასედ ისიც იქ იყო. ამ დროს ერთი ქურუმი წამოდგა ფესხედ ზ დაიწყო ლაპარაკი. სალსი გაჩუქდა, დაწუნარდა.

— როგორ არა თრთით შიშისაგან, მოქალაქენო, ეოვლად შემძლებულთ ღმერთებისაგან, რომელნიცა არსებობენ ოლიმპისის სიმაღლეზედ! სომ ნახეთ საღმრთო ფრინველი ღმერთებისგან გამოგსაფინილი, რომელმაცა მოიტანა საიდუმლო კალათა? იუპიტერმა მოახდინა ეს დიდი საკუთრებება! იმან გადააქცია კაცი ვირად, რომ ვიცოდეთ იმისი ეოვლად შემძლებულობა. ეს ამისათვის რომ დღეიდგან უფრო მტკიცედ ვიდგეთ წინაპართ სარწმუნოებასედა!... ეს ვირი კი აღარ არის; ეს არის კაცი და ძრიელ წმინდა კაციცა. მე ეს ახლა ამიუფანია ჩემს საფარველსა ქვეშე!

— საირე, სევს!.. ვიფათ იუპიტერ!.. და განძლიერდეს ღმერთების ღმერთა იუპიტერი!.. დაწვით ქრისტიანის ქალი. დაიფირა ხალხმა.

მე ვიდექი კიბესედა, რომელიცა ჩადიოდა ჰრეფეკტის სადგომ ალაგთანა, ეს რომ შევიტეე, ჰალესტრასათვის ძრიელ შევწუსდი, ბედნიერი ფიქრი მომიფიდა ამ დროს და ავიშვირე ველი.

— ჩუმათ! ჩუმათ! შეიქნა ხალხში ეფირილი. წმინდა კაცსა სურს ლაპარაკი.

ამოდენა ხალხი გაჩემდა.

— ილაპარაკე წმინდა კაცო! გამოგვიცხადე იუპიტერის ნება, რომელმაცა ვირისგან კაცად გადააქცია და შეგქმნა რომის მოქალაქედ. რა ნებავს ღმერთების მამას იუპიტერსა?

— ღმერთების მამას იუპიტერს ისა ნებავს, ვთქვი მე

რა ავიძაღლე სძა, რომ არავისა აქუს უფლება სდევნი-
დეს იმისგან გახენილს კაცსა, თუ ქალსა ჭ ამისათვის
ციბრძანებთ ახლავუ განათავისუფლოთ ეს უძანკო ჭ მარ-
თალი ქალი, დასჯა ცოდვილისა იმისი საქმეა ჭ არა
თქუწნი. კეძინოდეთ იმისის წერობისა!

— განათავისუფლეთ ქრისტიანის ქალი! დაიუვირა
ხალსძა, რომელთა შორის ჰრეფეკტიც ამას იმეორებდა.

ორმა ჩაფარმა ჰალესტრე მიიუვანეს ჰრეფეკტთან,
რომელმაცა მოისო თავის კვერდხედ. ამ დროს მეც
მიუვიდი იმასთან. ჰალესტრეს შვეაცქერდი თვალეში ჭ
იმასაც ღიმილი მოუვიდა, ამ ქალმა მაძინევი მიცნო,
როდესაც ვარდებს ჭამა დაუწევი.

ჰრეფეკტმა მიჩვენა სკამი, მეც დავმჯდარვიყავი ჭ
უბძანა წარმოედგინათ თეატრში სხუა ავიძაში დანიშ-
ნული მოქმედება, კარდა მსწავლულის ვირის მოქმედ-
ბისა.

ლომი ჭ ფოცხვერი გამოუშვეს სცენასედ.

ეს წარმოდგენა რომ იყო, დაუწეე ლაჰარაკი ჰრე-
ფეკტსა ლათინურს ენასედ:

— უგანათლებულესო გრეფო... მსურს მოვასხენო
თქუწნს უგანათლებულესობას....

— შენ კარგად ლაჰარაკობ ლათინურსა? სთქუა გან-
კვირვებით იმანა.

— ჩემნი მშობელნი ბუნებითი რომაელები არიან,
მიუკე მე, ისინი სამსახურისა გამო ვადმოსახლდნენ
ახაში...

—ძრიელ კარგი! დაუმატა გზაფშა, — შენ მშობ-
ლებსეღ მე რე მოვილხანარაკოთ!.. გამიგონე ჰლოუტო!
რას ნიშნავს ეგ შეუზოვარი სიჰლოუტე? შენ იუავ შეკერი-
ლი ვირის ტეავში ზ გინდოდა მოგეტყუებინა ვეჟლა
მოქალაქენი?... მაგრამ მე კი ვერ მომატეუებ!

—გეფიცები იუზიტერსა... ჰატოვის ცემით მოვასხე-
ნე მე.

— ხმა ჩაიწვიტე! სთქუა გაჯაგრებით ჰრეფეკტმა.
იუზიტერს აქ ნუ რეგ! ქურუმს ნება მივეცი ეთქუა ხალ-
ხისათჳს სიცრუე; მაგრამ მე... მე ვიცი რომ იუზიტე-
რს აქ დანაშაული არაფერში აქუს. შენა ზ ქურუმს
მოლხანარაკებული კეონდათ განგებ ეგ საკვრეველება მო-
კესდინათ ზ მოქალაქეთათჳს გონება დაგებნელებინათ.
ეს ქურუმი დიდი ჰლოუტია, ამას თქმა აღარ უნდა!.. შენ
არ იცი შენ უმკსავსოვ, რომ იუზიტერს არ შეუძლიან
სასწაულის მოხდენა იქ, სადაც ჩემი საბძანებელი არის!
განა მე აქ მასხარათაც მიგდებთ! მე ამ ქურუმს იხეთს
აღვს უკრავ თავსა, რომ ცისა ზ მიწის მეტს ვერასა
ხედავდეს; შენ კი მე მოგირიგებ საქმეს, ჯერ დამაცადე!..
რა ავასაკები ეოფილან, ხედავთ. არა, სანიდან მოიგო-
ნეს ეს არწივი რომ მოვიდა ზ კალათა მოიტანა!

— მე თქუწნ გამლეუთ ჰატოისან სიტეჟასა, უგანა-
თლებულესო გზაფო, რომ მე თითონ აქ არაფერი მე-
სმის, ჩემი თავს გარდასავალი იხეთის საკვრეველებით
სავსეა, რომ გაციოთ თქუწნც ძრიელ გაგიკვირდებთ,
ან საითგან მოვიდა ზ რა შემთხვევით ის არწივი, ჰა-
ტოისნებას გეფიცები არ ვიცი.

— ის ჩემი ქალბატონი ფელოკლეი იყო. ჰსთქუა ჰალესტრამ. ეს ოთხი წელიწადია თქუენ დაგეპებთ.

მაშინ კი სულ შევიტეე, თუ როგორ ეოფილიეო საქმე.

— განა ლამაზო, ამ სიძლუტეში შენცა რეულხარ, მიუბრუნდა ჰრეფეკტი ჰალესტრასა. შენ ამას იცნობ კიდევ? თქუენ გეტეობათ ერთს ჰლუტების სროვას ეკუთნიო, დამაცადეთ ჯერა!

— გონიერო გრაფო! მოვასხენე მე, შემიძლიან მოვასხენო რომ ამ ქალს დიდი სანია ვიცნობ; ეს სრულებით უმანკო ზ მართალია. მე მქონდა უბედურებითი შემთხვევა, ტანსუდ წაუისვი ის მასი, რომელსაცა ხმარობდა გამოჩენილი მისანი, ჯადოქარი, ფელოკლეი, რომლის მიხესით შევიქენი ვირი; თორემ ნამდვილად გასლავარ კაცი, ამასთანავე ფილოსოფოსი, რიტორი, ისტორიკოსი ზ გრამატიკოსი. ჩემი სახელი ბრძენთ სარესზუბლეკომი განთქმულია, ბევრი თსზულება დამიწერიან, იქნება ზოგი ერთი თქუენც წაგეკითხნოთ.

ჰრეფეკტი აქ როგორღაც დაუოქდა. იმას სჯეროდა თილისმა ზ მერე ალერსით მკითხა.

— თქუენ რა გქვიანთ?.. ვინ არიან შენი დედმამანი? რომლის ქალაქითგანა ხარ?

— ჩემი სახელი გასლავთ ლუკა. მე გასლავარ ახარის ქალაქითგან. ჩემს მმასა ჰქვიან დეკრიანე, სწერს ზ მკითხავიც არის.

— მართლა თუ! სთქუა გაკვირვებით გრაფმა; რა წა-

მოდგა ფეხზედ ზე კადამეხვია. დეკრიანეს ძრეულ კარგად ვიცნობ, გონიერი ზე ღირსეული კაცია ისა. იმან მიკითხა ზე წინათჳე მითხრა, ორჯელ კონსულად იქნებო, მართლადაც ისე მომიხდა. შენ დედ-მამასაც ვიცნობდი, დიდი მეგობრობა მქონდა იმათთან. შენ არ მატუუებ ლუკაჲ? შენ სწორეთ შვილი ხარ ჩემის მეგობრის ლუკა ვალენტინისა?

— უბანეთ ციხეში ჩამსონ, თუ გატუუებთ. არა ჭეშმარიტად, მე ჩემ სიცოცხლეში სიცრუე არ მითქომს. ჭკითხეთ თუნდა, აი ამ ქალსა, თუ საბერძნეთის მსწავლულმა კაცმა, რა ტანჯვა მიიღო მრთელი ოთხი წელიწადი ვირის წოდებაში, მე შევიქენი მსხვერპლი ჯადოქრობისა, ის არწივი, რომელსედაცა მკითხავდით, ფილოკლეი იყო; ზირველი ჯადოქარი მრთელს საბერძნეთში.

მე უანზე დაწვრილებით ჩემი თავს გარდასავალი, ზალესტრამ ჩემი ნათქვამი დაამტკიცა. ჰრეფუკტი იკვირვიდა ზე ეშინოდა, ვაი თუ მეც ასე დამემართოს როდისმეო.

იმან მომიუვანა თავის სახლში ზე დიდის ზატევის ცემით მინახამდა, როგორც ძველის მეგობრის შვილსა. ზალესტრაც თავის მფარველობასა ქუჭმე მიიღო ზე აღუთქუა გათხოვება კარგ კაცსედ.

ჩემა მამა დეკრიანემ გამომიკსავანა ფული ზე ცავემკსავრე ჩემის მშობლის ქუჭუნისაკენ, სადაცა სსუათა აურაცხელ ჩემთა თხსულებათა, დაუმატე ერთი კიდევ

სანა ლეკის თავს გადასავალი.

(თავისუფალი ნაწილი.)

თუ მოისხენიებთ მე გასლავარ შთამამავლობით ლეკი, უუბის ქალაქითგან, სადაცა სიუმაწვილითგან მამა ჩემი სცხოვრებდა. მამი ჩემის სახელი იყო მაიხად-ალი; დედი ჩემისა ოღლან ბაჯი; ჩუწნ, შვილები ვუვანდით ოთხნი: ორი ვაჟი ჭ ორიც ქალი. ჩემს მშობლებს ვუვლახედ მეტად მე უუვარდი; მახსოვს რომ უოველთუს როგორც ისინი, ისე მცნობები მეძახდნენ კეთილსა, ამისათუს რომ უოველთუს სსუწბი მებრალებოდნენ; მაგრამ სშირად მტუქსავდნენ კიდევ ჩემის სიანხსლისა ჭ კერობისათუს. როდესაც სსუწას ვისმე შეურაცხებას მიაყენებდნენ, მე ძრეულ გამოვესარჩლებოდი, ან თუ რა-შიმე ძალას დამატანდნენ, მეც წინააღმდეგი გაუსდებოდი, ძრეულ მეჯავრებოდა ცემა ჭ თუ გამიბედავდნენ ცემას, მაშინ უფრო მოუმატებდი სოლმე დანაშაულსა.

მამა ჩემა, ადრე, შინაურის ჩხუბის ჭ უკმაყოფი-

ლების გამო მოკლა ერთი უბუღი, სასულად საფარ-
 ბეგი, რომლის მიხედვით იძალებოდა დაღისტნის მთებში,
 იქაურ ლეკებში; ცოლშვილი კი დატყვევებული ჰქვანდა
 მანგლიკენდის სოფელში, უბასუდ ახლოს. რა დაწან-
 წალებდა ტყე-ღრეში, ხანდის-ხან მოვიდოდა შორი ახ-
 ლოს ჩუმათ ჩუჭნის ანბის საკითხავად. ტყეში, სადაც
 შევიტყობდი რომ იყო, მიუტანდი სოფელსა საჭმელსა.
 მანგლიკენდის სოფელში მცხოვრებთა ეს ანბავი იცო-
 დნენ, მაგრამ იქაურის ჩვეულებით, არაფინ არ ერეოდა
 ამ საქმეში და მამა ჩემს არაფინ იჭერდა. ბოლოს ამ
 კვარი ცხოვრება მამა ჩემს მობეზრდა და დაუწყო ხვე-
 წნა მანგლიკენდის მამასახლისებსა, რომ მტრებთან შე-
 ერიკებინათ, რომელნი მტრებიც იყვნენ საფარბეგის
 სამნი ძმები რომელთაცა არათუ შეირიკეს, რა
 შეიტყეს იმისი ბინაობა, დაუწიეს იმ დღითგან ძებნა,
 რომ როგორმე სისხლი აეღოთ. ერთხელ რა წაუღე
 მამა ჩემს ტყეში საჭმელი და დაზბრუნდი შინათკენ, (მა-
 შინ რვა წლისა ვიყავი) ჭურჭელი კელში რომლითაც
 საჭმელი მიუტანე მოვიდოდდი გსახედ, — უცებ, შემსგდნენ
 ეს სამნივე ჩუჭნი მტრები, სამივე ძმები ერთად.
 ეს რომდავინახე, ჯერ არ დავენახე მიუელი და
 ბალახსუდ მითომ და დასასვენებლად ვიჯექი, — ეს
 ჭურჭელიც მაღალ ბალახში წაუფალი; მერე
 ავდექი და გამოვწიე, იმათ რამწავს დამინახეს, შემაყენეს
 და დამიწიეს კითხვა: თუ ვისი შვილი ვარ, საიღამ მოვ-
 დივარ და რისთვის ვყოფილვარ? მე მაშინათვე უთხარი

დაუმალაზად, როდესაც შივხვდი რომ უჩემოთვე იცოდნენ ვინც ვიუავი ზ ესეც უთხარი, რომ დედაჩემა საჭმელი გამატანა ტყეში მამახემთანა მეთქი. ერთმა იმათგანმა დამაწვევითა დედამიწასედ, ხანჯლის წვერი დამაჭირა ზ მკითხაუდა რა ალაგს არის მამაშენიო? მე ძალიან შევშინდი ზ რა კელი ვტაცე ხანჯალსა, თითუბი სულ დავისხიპე; საფარბეგის მეორე ძმამ შეაუენა ესა ზ უთხრა: მოიცა, ნუ ჰკლავ, ეგ ვეელას გვეტუვისო, მეც რასაკურგელია შიშისაგან, აღუთქვი ეველა მეთქვა. როდესაც მკითხაუდნენ, რა არის უფრო შევაშინოთო, გული დამიჭრეს ზოგი ერთს ალაგს სუბუქათა, მე კიდევ ის განვიმეორე. მხოლოდ ერთი სიცრუე ეს უთხარი რომ, საცა ზ რომელს ტყეშიაც მამა ჩემი იყო იმ დროს, ის ალაგი კი არ მივასწავლე, სხუა ალაგისაგან გაუშვირე კელი. ამის მეტი რომ ვერა შეიტყეს რა ჩემგან, ჩემი ტირილიც შეიბრალებს ზ თავიანთ უფროს ძმასაც გაუგონეს, რომელმაცა უთხრა: თავი დანებეთ მაგასაო, ეგ სულელი ზ რეკვენი ბაშვი არისო, მაგას რა შავი ქუა გაეგება ზ ან მაგისი მამა კელითგან სად ჯანაბას წაგვივაო.“ როდესაც შინ მოველი, დედა ჩემა სისხლიანი ალეგები, სულ ერთიან მომბანა ზ კელიც შემინვია.

მეორე დღეს ეს ანბავი რა შეეტყო მამაჩემს ტყეში, ჩამოვიდა სოფელში, სადაცა მამასახლისი ზ მოხუცებული კაცები შეერილნი იუვნენ ზ ევედრებოდა შეერიკებიანთ როგორმე საფარბეგის ძმებთან. ამ საღხმა მოილა-

ჰარაკა ჰ კადასწუვიტეს ესრედ: რადგანც მამა ჩემი დი-
დი ხანი იყო რაც დაძრწოდა აქა იქ მთებში, სიუმაწვი-
ლით დანამაჲულისათჳს, ჰ ესე დასჯითაც საკმარ იყო
რაც კადახდა, — შეიბრაღეს, მოიხმარეს უოჲელი ღონის-
ძიება ჰ დაიუოლიეს ეს მტრები, აღარ აეღოთ სის-
ხლი, მიეტყუებინათ ჰ შეერიგებინათ. ნიძნად შერიგები-
ნა ჰ ასალის მეგობრობისა, როგორც იქ ჩუულებად
იყო, მამახემი მიიწვიეს თავიანთ სასლში სტუმრად
ორი თჳე ჰ ინახავდნენ როგორც კარგს ახლო მონა-
თესაჲესა. ამ ვადის შემდგომს მოვიდა მამა ჩემი ჰ ვც-
ხოვრობდით თავისუფლად ჩუჭნს ძველს სასლკარინანო-
ბაში სოჲელს კადახინორაში. ორი წელიწადი სიამოჲ-
ნებით ჰ მოსვენებით ვცხოვრებდით ჰ უვლიდით რო-
გორც ხესილის ბაღსა, ისე სასნავ მინდვრებსა; ამ დრ-
ოს განმავლობაში არაფრისთანა შემთხვევას არას წავ-
წედოძივართ; მაგრამ, გაუწერა ღმერთი ჩუჭნს ცოდოს
ჰ მესამეს წელიწადს რიგი ჩემსედ მოდგა. ამ დროს ვი-
უავი თერთმეტის წლისა.

კადახინორის სოჲელში იყო ერთი წისქული, იმ
არსსედ, რომელიც არსი გამოტანილი იყო მდინარე
გუსარჩაითგან. ამ მდინარის წუალით ბევრნი მცხოვ-
რებნი სარგებლობდნენ, მაშასადამე უველანი ერთობ ცდი-
ლობდნენ კარგად შეენახათ, სადაც საჭირო იყო გაეკე-
თებინათ. დრო გასაფხულისა იყო ჰ ისე მოხდა რომ
წუალი დიდი იყო ჰ აღელვებული, ასე რომ დაცდა
აღარ შეიძლებოდა ჰ უნდა სათაჲეში ამ არსის წუალი

კადეკდოთ, რომ უფრო არ წამსდარიყო. იმ სოფლის მანგულიკენდის მცხოვრებნი სადაცა აღრე ჩუქნა ვცხოვრებდით მოვიდნენ ზ სთხოვეს, ეშველათ არსის დაწვეუტაში; ჩუქნი ხალხი ამ დროს ზოგი ტეეში იყო შეშინათუს ზ ზოგნი მინდორსედ სამუშაოთ, მაშასადამე შემწეობას ვინ მისცემდა; ამასედ იმ კაცებს, რომელნიცა იუვნენ ორასამდინ, ჯავრი მოუვიდათ ზ ბუერის შუოთის ზ წერომის შემდგომს გაჯავრებულებმა მივიდნენ ზ წისქვილი დაგვიზრეს. გულს მოსული ემაწვილი, რომელიცა იმ დროს იმ წისქვილში იყო, გამოვარდა გარეთ ჩაქუჩით, რომელიცა ერთს კაცს ისე დაჭრა, რომ იქვე მოკუდა. აქედან შედგა საშინელი შუოთი; ამასედ მოცვივდნენ ჩუქნი სოფლელები ზოგი მინდორითგან ზ ზოგნი საითგან, — ამ შეჯახებაში ბუერნი დაიხოცნენ ზ ბუერნიც დაიჭრნენ ორისავე შსრითგან. ამ დროს მე ერთს ალაგს არსში, სადაცა დაგუბებული წეალი იყო ვბანაობდი, ზოგი ერთ ჩემ ტოლებთანა; როდესაც ეს ვვირილი შევიტეეთ, ჩუქნც იქითკენ გავიქცით ცხობის მოკუვარეობით. ჩუქნში იუვნენ ხუთნი ემაწვილები ზ ორნი კარგად მოზრდილნი. ჩემა ტოლებმა ეს სისხლის ღვრა რომ ნახეს, წერილები შიშით მაშინათვე გაიქცნენ ზ ის ორნი მოზრდო რომელნიც იუვნენ, იქვე ახლოს ბაღში, რომლის მეზადეც ამ ჩხუბში ერივა, შევიდნენ, რადგანც უზატრონო იყო ხილის მოსაპარად. ჩუქნი სოფლის ხალხნი რადგანც ცოტანი იუვნენ, ვერ მოყრივნენ მანგულიკენდის სოფლელებსა, —

აღაგობრივ დარჩათ ხუთი მუჭდარი, ერთიც ძრიელ და-
ჭრილი, რომელიცა ამ აღიაქოთის დროს ჩავარდა არ-
სში. ეს რომ ნახეს ჩუწნმა მტრებმა, მივიდნენ ჭ ის
დაჭრილი შივ იმ არსში ჩახეხეს; ეს რომ ვნახე, ძრი-
ელ შემებრალა ჩემი ერთი სოფლის კაცი, გაჯავრებუ-
ლმა წამოვაფლე კელი ბარსა ჭ დაგვარი რაც ძალა ჭ
ლონე მქონდა თავში ერთს იმ კაცთაგანსა, რომელნიცა
ასე შეუბრალებლად სჭრიდნენ ნაჭერ-ნაჭერად ჩუწნებუ-
რსა კაცსა. მაშინ თერთმეტის წლისა ვიყავი, ეს რომ
ნახეს, იმათ მე დამიჭირეს, რომ მიცნეს, რადგანც ადრე
იმათ სოფელში ვცხოვრობდი, ისინი გაჭკვირდნენ ჩემს
გამბედაობასა ჭ ეოჩალს მემხდნენ, — მაგრამ მაინც მა-
გრად შეკავებული ვეჯანდი ჭ უნდოდათ ეცემათ ჩემთვის.
მე ვტიროდი, ვევიროდი გაანჩსლებული ჭ ვებენდი კე-
ლებში, რომლითაც ვეჭირე. ისინიც ხან მიუვაგებდნენ,
ხან მიჯავრდებოდნენ, ბოლოს კელითგან გამოუსხლტი
ღ ერი ჭა, გამოვიქეცი! ჩხუბიც გათავდა, ვეელანი თავ-
თავის სახლში წავიდნენ, არსი ვეელას დაავიწუდა, იმ-
ისი ვიღასა სცხელოდა. როდესაც ეს ჩხუბი იყო, შო-
რითგან დედაკაცები იუურობოდნენ, ამ ანბავსა სედაუდნენ
ღ ესეც დაინახეს, თუ როგორც შეიპარნენ ჩემნი ორნი
ამხანაგნი ბაღში ხილის მოსაპარავად. საღამოხედ, და-
კვირეკეს ჩემის ტოლებით ჭ მიგვასხეს მამასახლისის
ღ სოფლის ურილობაში. მე ძრიელ მაქებდნენ ჭ მარ-
კებდნენ, რომ ეოველთჯს ასე ეოჩაღად მოექცეულიყავი,
მეორეებს, ჩემს ამხანაგებს კი, ჰირში შეაფურთხეს ჭ

კამოყარეს, ერთი ჩემ ამხანაგთაგანი სწუხდა & ამ კვარ-
რი შეურაცხების მოცემისათვის ეუბნებოდა, წავალ
ჩუქნი მტრებს ახლა გადაუსდიო, მაგრამ იმათ ეს არა
ქნეს; ამის გამო ის ჩემი ამხანაგი აპირებდა გაჯავრე-
ბული წყალში თავის დასრჩობასა, მაგრამ თავის დამ
არ გაუშო & ურჩევდა, ამის სანაცვლოდ მოეკლა მაგუ-
ლიკენდის სოფლის ერთ-ერთი კაცი, რომლით დაიბა-
ნდა თავის გაუხატურებასა.

ჩუქნი სოფლები ერთს დღეს შეიყარნენ & გა-
დაწვიტეს, რომ იმ დღითგან ჩუქნი ისე გვეუბრებინა
მანგულიკენდებისათვის, როგორც მოსისსლე მტერთა-
თვის, & ყოვლის დონის-ძიებით ვცდილიყავით აგველო
იმათაგან სისსლი. ამ ყალმაყლის დროს სსუათა შო-
რის, სამი მანგულიკენდის სოფლები სამუშაოთ ყო-
ფილიყვნენ შორის მინდორში, რამდენიმე დღის უკან გა-
მოიარეს ჩუქნიკენ, იმათ ჯერ ეს ანბავი არ იცოდნენ. რა-
დგანც ისინი ჩუქნი მცნობები იყვნენ იმ დამეს ჩუქნისა
შემოვიდნენ, მამა ჩემმა უანბო იმათ რაც ანბავმა გაი-
არა & ურჩევდა გარეთ არ გასულიყვნენ & მეორეს დღეს
ჩუქნათ გაპარულიყვნენ თავიანთ სოფელში, მაგრამ ეს
სტუმრები იმათ კიდევ ენახათ & მრთელმა სოფელმა
შეიტყო, რომ მამა ჩემი ჩუქნი სოფლის მტრის კაცე-
ბს ძალაყდა თავის სახლში. იმათ კაცი გამოგვიგზავნეს,
რომ ეს სტუმრები კელ შეკრული მიგვეცა სოფლისა-
თვის. მამა ჩემა გამოგზავნილს უთხრა: სტუმრების გა-
ცემა, რომელნიცა ჩემის ჭერის საფარველს ქვეშ არიან,

არასგზით არ შემიძლიანო,--მე თითონ, როცა სოფ-
ლითგან გაუარდნილი ვიყავი, რამდენიმე წელიწადი თავს
ვაფარებდი იმათ ჭერს ქვეშა ზე არც ერთმა იმათგანმა
არ გამცაო. ბოლოს ესეც დაუმატა: მრთელი სმელეთი
რომ მამადგეს, მრთელის სასლობით უელები რომ და-
გვჭრათ ზე ამიკლოთო, მაინც ჩემს მეკობრებსა ვერავის
ვერ გავცემო, ამისათვის რომ, სტუმარი თვთ უახლოე-
ნი ზე თვთ უსადრმთოესი ნათესავი არისო. სოფლის
მოსუცებულმა კაცებმა არჩიეს, რა ერთად შეიყარნენ ზე
გადასწვიტეს, რომ მამა ჩემი ამ სიტყვებით მართალი
იყო, მხოლოდ შეკრეს ზირობით, რომ იმ დღითგან
მტრის-სოფლელი თავის სასლში აღარავინ შეეძო,--
მაგრამ იმათ, სადაც რა გზები იყო, ვეულგან ჯამუშები
დააყენეს, რომ როდესაც ეს ჩუწნი სტუმრები წავიდო-
დნენ, კზახედ აჩეხათ. ორნი ამ ჩუწნ სტუმართაგანნი,
როგორც იყვნენ რა გაიჭარნენ დამით, შინ მივიდნენ,
თავიანთ სოფელში, მაგრამ მესამე ამხანავი მოკლეს იმ
დროს, როდესაც გადაიპარებოდა ჩუმათ ჩუწნი ბადის
ღობესედ.

(ზოგი შემდგომში იქნება.)

1871 წელსა.

„ცისკრის“ დაბრება შეიძლება ამ სახით:

ტფილისში, ადგილობრივ გაუკუგზავნელად თუ გაგზავნით, 8 მანეთი.

რედაქცია იმყოფება კუკიას ხიდზედ, შირსოვეის შენობაში, მარტორუსიანის სტამბაში. ქ. ტფილისში.

ვისაც ჟურნალი დააკლდეს ზ თავის დროსედ არ მიერთოს, უმოწილესად ითხოვს რედაქციას, მაშინვე აცნობოს ამ ადრესით:

„ცისკრის“ რედაქტორს ი. კერესელიძეს, ტფილისში.

Дозволено Цензурою 1871 г. 15 Апреля.